GEMEENTE HILVERSUM
POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER: 14 035
WWW.HILVERSUM.NL

Aan de gemeenteraad
cc college van B en W
cc pers

DATUM 1 december 2022
ZAAKNUMMER 1221106
BEHANDELD DOOR Gaston Crolla
TELEFOON (035) 629 2188
UW KENMERK 1221106
BIJLAGEN 1
BETREFT Regiodeal

Geachte raads- en commissieleden,

Begin juli 2022 heeft het Rijk de regeling voor de Regio Deals voor een vierde keer opengesteld. Regio Utrecht heeft een aanvraag ingediend.

Regio Deal: de regeling.
Het Rijk wil graag in partnerschap met de regio's gezamenlijke opgaven oppakken om zo de brede welvaart te versterken. Hiervoor heeft men het instrument Regiodeal in het leven geroepen. In de Regio Deals werken regio en Rijk samen aan meervoudige opgaven die bijdragen aan de brede welvaart. Het kabinet stelt hiervoor € 900 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2025 ter beschikking. Hiervan is voor de vierde tranche, die medio november is opengesteld, € 284,2 miljoen beschikbaar.
https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/regio-deals/vierde-tranche

Regio Deal Regio Utrecht: Gezonde mensen in een Groene en Gezonde Leefomgeving
In de aanvraag voor deze Regio Deal werken gemeenten, regio's, provincie samen met kennisinstellingen, natuur- en milieuorganisaties en ondernemers aan versterking van de brede welvaart in de Regio Utrecht. Hierbij gaat het primair om het grondgebied van de provincie Utrecht en de regio's Utrecht en Amersfoort met verbindingen naar de regio Gooi en Vechtstreek en de regio Food Valley. Hilversum en Gooi en Vechtstreek werken op onderdelen samen met het Utrechtse netwerk; de Regio Utrecht, aansluitend op de samenwerking die er bestaat via onder meer de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Regio Utrecht en de Economic Board Utrecht (EBU).

De Regio Deal beoogt gezondheidsverschillen in de regio terug te dringen en gezond leven te bevorderen. Ook ondersteunt de deal bij het op peil houden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, met als doel een gezonde leefomgeving voor iedereen.

De gemeente Hilversum streeft naar een groene gezonde leefomgeving. Eén van de onderdelen hierin is het versneld verduurzamen van de woningvoorraad op een natuurvriendelijke manier. Dat levert in de praktijk spanning op tussen de randvoorwaarden gesteld vanuit natuurwetgeving en het versnellen van het tempo van verduurzamen van woningen, waarbij isoleren één van de maatregelen is. De onderzoeksverplichtingen en daarmee gepaard gaande hoge kosten vertragen het tempo van verduurzamen. Hilversum wil graag een pilot starten om met betrokken inwoners en organisaties alternatieve werkwijzen te ontwikkelen om uit dit dilemma te komen. Dit draagt bij aan de versnelling van de verduurzamingsopgave, natuurbehoud en groene leefomgeving en het voorkomen van energiearmoede.
Vanuit de Regio Gooi Vecht is opschaling van het traject Digitale Zorg Thuis meegenomen. Hiermee wordt aangehaakt aan het samenwerkingsverband Health Hub Utrecht, ook partner in de regiodeal aanvraag. Centraal staat de aanpak van het probleem van de dubbele vergrijzing (ouder wordende bevolking en minder handen in de zorg). Inzet is de uitrol van het traject Zorg thuis, een initiatief van o.a. Ter Gooi en het samenwerkingsverband van zorginstellingen (De Leidende coalitie).

Regio Deal: financiële impuls en cofinanciering
Het Rijk draagt via een Regio Deal financieel bij en kan hulp bieden (kennis en expertise) bij specifieke onderwerpen of bij het omgaan met beperkende wet- en regelgeving. Het Rijk verwacht minimaal 50% cofinanciering van de regionale overheden.
Met de indiening van deze aanvraag committeert de Utrechtse regio zich gezamenlijk aan de 50% cofinanciering van de uiteindelijke deal. Dat betekent in deze fase geen onvoorwaardelijk en gedetailleerde cofinanciering, maar een intentieverklaring. De specifieke financiële bijdrage wordt in de volgende fase van dealmaking, op basis van concrete projecten, vastgelegd. In deze fase is uitgegaan van cofinanciering middels inzet van bestaande middelen en capaciteit.

Regio Deal: vervolgstappen
Het indienen van de aanvraag is een eerste stap richting een Regio Deal. Het Rijk maakt uit alle ingediende aanvragen eind 2022 een keuze. Vervolgens krijgen de gekozen regio's een uitnodiging om de Regio Deals verder uit te werken met het Rijk naar een concreet uitvoeringsprogramma en samen voor de zomer van 2023 daarover een definitieve Regio Deal te sluiten. Hiervan wordt u op de hoogte gehouden. De eerste stap is een uitnodiging ontvangen van BZK voor het vervolmaken van de Regio Deal.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera dr. ir. G.M. van den Top

Regio Deal propositie

Gezonde mensen in
een **groene en gezonde**
leefomgeving

Regio Deal ‘Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving’ Regio Utrecht

Inhoudsopgave

1. Introductie 04

2. Brede welvaart Regio Utrecht

2.1 Beeld van de regio
2.2 Streefbeeld en opgaven
2.3 Doelgroepen

05

3. Opgavegerichte aanpak/aanpakken met impact

3.1 Inleiding
3.2 Spoor 1: Gezonde mensen
3.3 Spoor 2: Groene en gezonde leefomgeving
3.4 Module: Leren van en voortbouwen op aanpak Vitale Wijken
3.5 Verbindende thema's: participatie/data en kennis/monitoring/ human capital

14

4. Organisatie en samen-werking (incl. governance)

45

5. Financiën

5.1 Vragen aan het Rijk
5.2 Aanbod vanuit de regio
5.3 Structurele effecten Regio Deal

47

6. Bijlagen - Betrokken partijen regio Utrecht

50

1.

Introductie

Regio Utrecht* wil uitgroeien tot de meest gezonde stedelijke regio van Europa. Maar dat niet alleen: onder het motto ‘Utrecht: Beating Heart of a Healthy Society’ wil Utrecht het kloppend hart van een gezonde samenleving zijn, met gezonde mensen in een gezonde leefomgeving, ook voor toekomstige generaties. Daarbij kijken we breder dan economische groei en materiële welvaart en verder dan het hier en nu: ons streven is kwaliteit van leven, ofwel Brede Welvaart, Welzijn & Welbevinden voor iedereen. Deze Regio Deal stelt ons in staat daar verder aan te bouwen.

Streefbeeld:

Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving!

Als metropoolregio met anderhalf miljoen inwoners staan we voor een gigantische groei- en bouwopgave. De druk op onze leefomgeving en natuur én de gezondheid en kwaliteit van leven van onze inwoners staan onder druk. Deze urgentie op de korte en lange termijn vraagt nú om aandacht en actie!

De Regio Utrecht scoort op veel indicatoren weliswaar goed op de monitor Brede Welvaart van het CBS; de Gezondheidsatlas van het RIVM laat echter zien dat er nog te veel en te grote verschillen in gezondheid zijn tussen inwoners. De kwaliteit van leven in onze regio is broos en niet voor iedereen gelijk.

Om hier goed op te kunnen sturen, richten we onze aandacht op de gezondheid van inwoners in relatie tot hun leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is een duurzaam leefbare, toegankelijke, groene leefomgeving. Goed toegankelijke, groene gebieden zijn noodzakelijk voor de gezondheid van individuele inwoners én voor sociale cohesie. Uit de monitor Brede Welvaart blijkt dat in de Regio Utrecht het aantal vierkante meters groen per inwoner ondermaats is en de trend is dalende. We streven met deze propositie dan ook naar meer groen en een betere verbinding tussen stad en buitengebied. Hiervoor liggen bij uitstek veel kansen en mogelijkheden in de Regio Utrecht.

Belang van de Regio Deal

Met een Regio Deal kunnen we als regionale partners onze krachten bundelen om oplossingen in partnerschap met het Rijk concreet en op korte termijn tot uitvoering te laten komen. Deze deal helpt ons de brug te slaan tussen onze ambities voor gezonde inwoners en een gezonde leefomgeving. Door deze opgaven overstijgende samenwerking en financiële bijdrage werken we intensief en structureel als één overheid. Binnen de Regio Utrecht werken triple-helix-partijen nauw samen met ngo’s en inwoners. In de voorbereiding trekken we al samen op en merken we dat deze vorm van co-creatie nieuwe energie en inspiratie geeft.

We werken vanuit deze Deal samen met partijen uit de lopende Regio Deal Vitale Wijken om van elkaar te leren. Ten opzichte van die Deal ligt het accent nu op de hele Regio Utrecht en op andere opgaven en doelgroepen.

Voor deze Regio Deal vragen we een bijdrage van € 30 miljoen van het Rijk. Als regio stellen we hier ten minste een gelijke bijdrage tegenover.

* De Regio Utrecht bestaat uit de Metropoolregio Utrecht (provincie Utrecht en de regio’s U10 en Amersfoort), Gooi en Vechtstreek en het Utrechtse deel van de regio Foodvalley. U vindt in de bijlage een overzicht van alle partijen in de Regio Utrecht en een toelichting op onze partners.

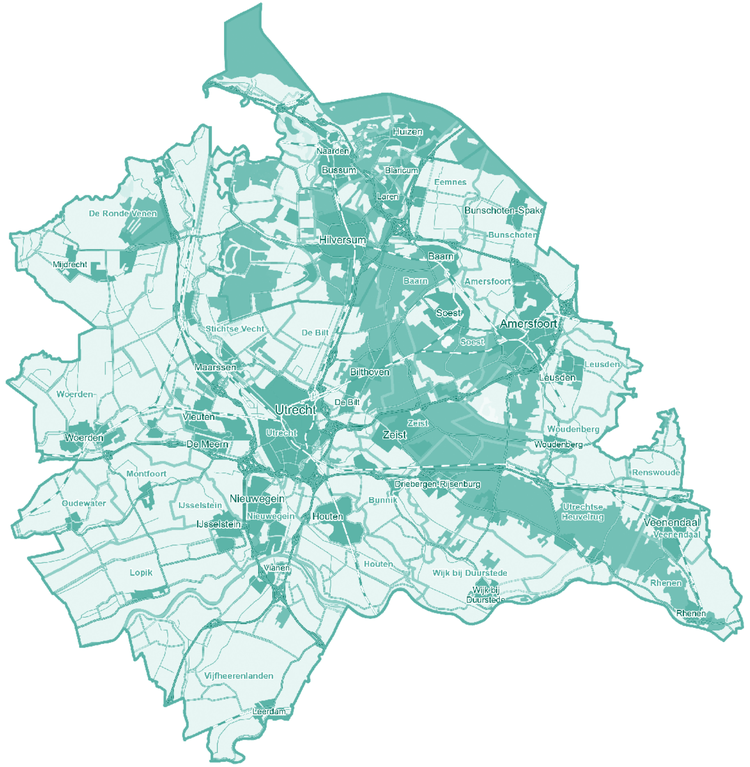
2.

Brede welvaart Regio Utrecht

2.1 Beeld van de regio

Met deze Regio Deal leggen we de nadruk op de ruimtelijke kwaliteit van de stedelijke regio's en de gezondheid van haar bewoners - gezonde mensen in een gezonde leefomgeving - in nauwe verbinding met het buitengebied dat zo kenmerkend is voor deze regio in het midden van het land.

Regio Utrecht herbergt twee grote, snel groeiende steden - Utrecht en Amersfoort - en tal van omliggende steden en (groei)kernen, zoals Hilversum en Veenendaal. Naast dit stedelijk gebied beschikt de regio over veel landelijke gebied, nationale parken en cultuurlandschappen. Zo vind je hier onder meer de Hollandse Waterlinies en Limes (Unesco Werelderfgoed), de Utrechtse Heuvelrug, Kromme Rijn, Hollandse IJssel en de Roode Haan met de welbekende Grebbeberg.

Regio Utrecht, het kloppend hart van een gezonde samenleving

Utrecht wil een regio zijn waarin de gezondheid van haar inwoners voorop staat. Waar mensen in een gezonde, leefbare, omgeving wonen, werken en recreëren en waar bedrijven, instellingen en overheden samenwerken aan kennis, ideeën, oplossingen en toepassingen voor een duurzaam gezondere samenleving voor iedereen.

Gezonde mensen: Utrecht ambieert de meest gezonde stedelijke regio van Europa te zijn. Een plek waar het gezondheid en gezond leven centraal staat; het kloppende hart van een gezonde samenleving. Bij toekomstige ontwikkelingen hanteren we daarom vanuit een economische en wetenschappelijke focus het begrip gezondheid steeds vaker als belangrijkste uitgangspunt.

De Regio Utrecht is het epicentrum van het ontwikkelen, testen en uitrollen van gezonde en slimme innovaties die ons leven beter, langer en veiliger kunnen maken. Landelijke onderzoek en de ontwikkeling van de medische wetenschap vindt voor 50 procent plaats in onze regio. Van alle Nederlandse onderzoekers op het gebied van gezondheid en biotechnologie werkt 20 procent in de Regio Utrecht en de gezondheidssector

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

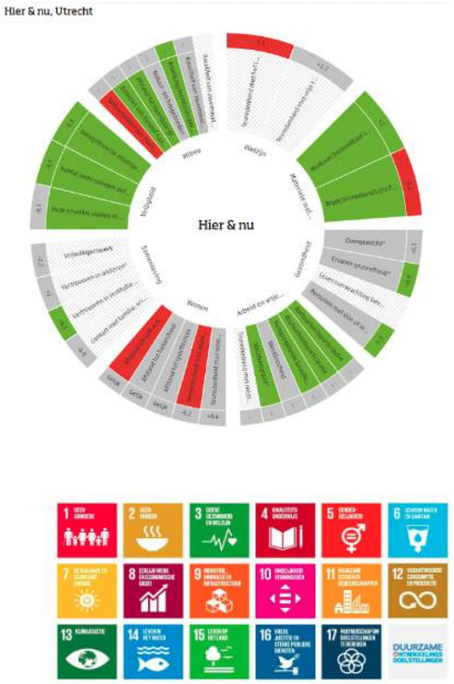
levert - met meer dan tweeduizend bedrijven en honderd startups - bijna eenvijfde van alle banen in onze regio.
Utrecht Science Park, het grootste science park van Nederland, is het hart van de Nederlandse gezondheidseconomie en vormt een sterke basis voor onze ambities, zoals ook benoemd door de Economic Board Utrecht.

De brede welvaart in onze regio is aanzienlijk, met een goede infrastructuur en gemiddeld hoogopgeleide bevolking, maar broos wat betreft de toekomst. Actie is nodig! De (aankomende) vergrijzing doet de vraag naar zorg toenemen én drukt op de arbeidsmarkt en het arbeidspotentieel in de zorg. Daarnaast zijn de verschillen in gezondheid tussen onze inwoners hardnekkig, waardoor de gemiddelde levensverwachting en ervaren gezondheid in de ene wijk vele jaren lager ligt dan in andere wijken in onze regio. Twee gebieden maken onderdeel uit van het programma Leefbaarheid en Veiligheid: de Centrale As in Nieuwegein en Overvecht in Utrecht.

Monitor Brede Welvaart

Hoge gemiddelde scores, maar,
- ➔ ruimtedruk nu al hoog
- ➔ natuur en groen fors onder druk
- ➔ woonlasten hoog
- ➔ grote groepen hebben het moeilijk
- ➔ nog grote bouwopgave

Investeer in:
- ➔ groene ruimte, natuur en recreatie
- ➔ gezondheid / preventie
- ➔ slim ruimtegebruik
- ➔ participatie
- ➔ arbeidsmarkt en kennis
- ➔ circulaire innovaties
- ➔ monitoring / belevingswaarde

Groene en gezonde leefomgeving: De ruimte in Utrecht is schaars. We moeten scherpe keuzes maken wat betreft grondgebruik en staan voor een grote verdichtingsopgave. Aandacht voor de groene leefomgeving in de stad en het buitengebied is hierbij cruciaal om de kwaliteit van leven te blijven waarborgen.

In 2040 hebben we - om de groei op te vangen - 160.000 nieuwe woningen en locaties voor ruim 100.000 banen nodig. Hoe kunnen we deze forse groei opvangen en de regio tegelijkertijd bereikbaar en leefbaar maken? Om daarop antwoord te geven, zijn de visie 'Utrecht Nabij' (2020, door Rijk en regio), het Integraal Ruimtelijk Perspectief U10 (2021) en het Ontwikkelbeeld regio Amersfoort Centraal (2021) opgesteld. Hiermee kunnen we ambitie en motto 'Gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen' blijvend waarmaken.

Ook als zogenoemd NOVEX-gebied werken we vanuit deze ambitie aan de vraag hoe we de groeiopgave rondom wonen, werken en mobiliteit optimaal kunnen

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

combineren met toekomstbestendige bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en klimaat(adaptatie). Nabijheid vormt hierbij het leidende principe, waarbij het van groot belang is dat kwantitatieve groei samen gaat met een kwaliteit van de leefomgeving.

Deze Regio Deal beoogt de maatschappelijke transitie te versnellen, door in te zetten op de formule: 1 (gezonde mensen) + 1 (gezonde omgeving) = 3 (gezonde samenleving). Waarin we gezondheids-verschillen verkleinen of overbruggen, regio en Rijk in co-creatie werken aan de toekomst, met 'health is wealth' als leidend principe in beleid en uitvoering. Samenwerking is hierbij de echte innovatie, zowel binnen de Regio Utrecht als interdepartementaal in Den Haag.

Naast de 'Monitor Brede Welvaart' van het CBS hebben we voor deze Regio Deal ook gebruik gemaakt van kwalitatieve informatie uit de Regiodialoog van de Rabobank in de Regio Utrecht (Rabobank/begin 2021).

Conclusies uit deze dialoog: de opgaven van de regio liggen vooral op het vlak van huisvesting, gezondheid, milieu, inkomen en beleving van welzijn (inclusief maatschappelijke betrokkenheid). De uitdagingen zijn:

- Meer betaalbare huizen, zowel koopwoningen als particuliere en sociale huurwoningen. Vooral voor starters, en daarnaast voor andere doelgroepen, om de doorstroming te bevorderen.
- Hand in hand laten gaan van economische ontwikkelingen, grootschalige woningbouw en natuurbehoud, zodat natuur - een grote kracht van de regio - niet het kind van de rekening wordt.
- Een economie die in brede zin duurzaam is, die inclusief is en rekening houdt met de impact op de omgeving.

De Regio Utrecht is populair, mede dankzij de aanwezigheid van veel zogenoemde welvaartsbronnen als voorzieningen. Dit heeft grote impact op de vraag naar ruimte, zet onze leefomgeving onder druk en maakt de natuur kwetsbaar. Hier komt bij dat mensen die werken in de zorg, onderwijs en techniek – de middengroepen die hard nodig zijn om groei en gezondheid in goede banen te leiden – vaak kampen met minder aantrekkelijke woonsituaties (hoge lasten en milieudruk). Als deze groep vanwege de woningmarkt voor andere regio's gaat kiezen, ontstaan in Regio Utrecht knelpunten in de zorg en andere sectoren, die tot een negatieve spiraal leiden.

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

2.2 Streefbeeld en opgaven

Streefbeeld:

Gezonde inwoners in een groene en gezonde leefomgeving

Doelen

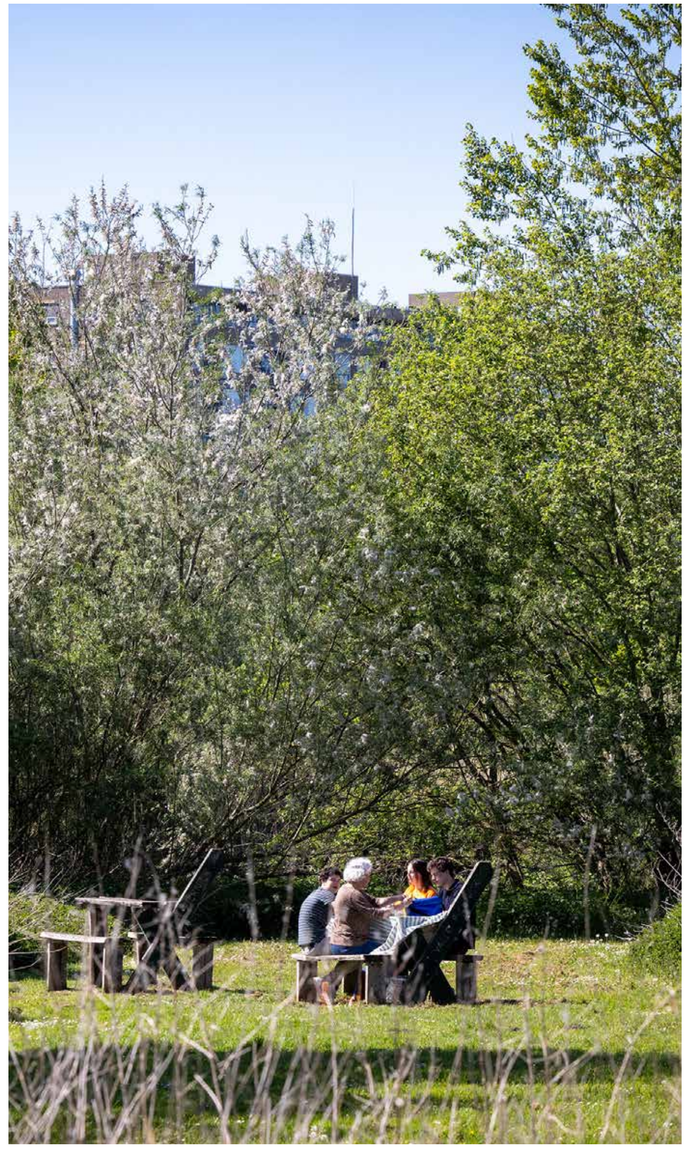
Met de Regio Deal zetten we in op:

- Mentale en fysieke gezondheid van inwoners vergroten, met nadruk op preventie en terugdringen van verschillen in gezondheid.
- Digitalisering en innovatie in zorg en welzijn versnellen, voor professionals en inwoners.
- Natuur- en bosgebied per inwoner vergroten, diverser maken en beter verbinden. Deze gebieden enerzijds toegankelijker maken en anderzijds zorgen voor behoud van rust- en stiltegebieden, middels aanbrengen van verschillende zones.
- Hogere waardering van de woonomgeving en meer groen in de stad.
- Ervaringen in Utrecht met gezonde leefomgeving en gezondheid zijn toepasbaar in andere regio's in Nederland en daarbuiten.

Dat doen we thematisch vanuit:

- Actieve betrokkenheid en participatie inwoners en stakeholders, met gebruik van interactieve middelen als integrale 4D en digital twin technieken.
- Een aanpak die integraal en wijk- en gebiedsgericht is. Hiermee creëren we fieldlabs in afgebakende gebieden die we kunnen monitoren en waarbij we naast feiten en cijfers ook de beleving van de inwoners kunnen meten.
- Initiatieven die leiden tot een circulaire samenleving: groei van de regio zonder extra milieudruk en/of grondstoffengebruik.
- Delen van kennis en leren door monitoring en doorontwikkeling van methoden en instrumenten via de DKH-GSL en HHU;
- Versnelde besluitvorming en uitvoering bij integrale projecten.

De KPI's willen we in de fase van dealmaking samen met het Rijk concreet maken.

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

Probleem: Gezondheid en Leefomgeving staan door groei regio onder druk

- Grote verschillen in gezondheid tussen wijken + broze gezondheid op termijn ivm demografische ontwikkelingen
- Kwaliteit van de leefomgeving onder druk, mede door groei van de regio
- Toenemende zorgbehoefte
- Tekort aan zorgpersoneel
- Hoeveelheid natuur en bossen per inwoner gering door groei van de regio neemt druk op leefomgeving toe
- Veel partijen in triple helix en op verschillende schaalniveaus / wie neemt de regie?
- Disbalans middelen voor 'gebouwde omgeving' en middelen voor natuur, biodiversiteit, klimaat en recreatie
- Werelden van gezonde mensen en gezonde leefomgeving nog onvoldoende verbonden
- Gezondheid vraagt inzicht in verklarende en te beïnvloeden (externe) factoren (sociaal domein, fysieke omgeving, zorg)
- Gezondheid vraagt beleidsintegratie en 'meekoppelkansen'
- Samenwerkings- en slagkracht in de Regio nog te gering
- ---

Oplossing: Inspanningen uit Regio Deal, te weten

- Meer aandacht voor preventie, betrokkenheid van inwoners hierbij en data en digitalisering
  - Kennis HHU en DKH GSL benutten en organisaties doorontwikkelen.
  - Inwoners betrekken via wijkgerichte aanpakken.
  - Verbinding tussen groen en gezondheid versterken.
  - Vervolg op Vitale Wijken aanpak.
- Gebiedsgerichte en wijkgerichte aanpakken voor betere verbindingen tussen stad en buitengebied.
  - Uitvoering x gebiedsgerichte projecten
  - Meer aandacht voor groen in de stad
  - Betrekken inwoners / stakeholders
  - Uitvoering projecten op gebied van Circulaire Economie
- Samenwerking tussen HHU, DKH-GSL, Earth Valley, GGM en Cirkelstad versterkt door:
  - Gezamenlijke agenda's
  - Samenwerking in concrete projecten
  - Monitoring van effecten + delen van kennis
  - Digital twinning en VR technieken bij participatie benutten
- In de governance en uitvoering betrekken van multi-helix partners
- Samenwerking met het Rijk verbindt regionale en nationale opgaven
- ---

Beoogde output van de Regio Deal / KPI's in volgende fase

- Digitalisering en Innovaties in de zorg gekoppeld aan preventie en leefomgeving d.m.v. X projecten + X wijkgerichte fieldlabs
- In 4 GGM voorbeeldgebieden + X wijken zijn samenwerkingsverbanden ontstaan en worden gezamenlijke projecten uitgevoerd
- Lessen en ervaringen uit de aanpak Vitale Wijken worden breed gedeeld en het programma krijgt op korte termijn een vervolg in 4 wijken en nieuwe projecten
- Inwoners worden met vvernieuwende middelen betrokken bij de projecten uit de RD / Effecten worden gemonitord en kennis gedeeld
- X bijeenkomsten voor regionale kennisdeling + deelname aan landelijke netwerken
- ---

Beoogde outcome en impact van de Regio Deal

- Brede Welvaart in de hele Regio Utrecht versterkt met Regio Deal als vliegwiel
- Verschillen in gezondheid tussen wijken sterk verminderd
- Minder zorgbehoefte door meer aandacht voor preventie
- Meer, diverse en beter verbonden groen in de leefomgeving
- Hogere waardering voor de woonomgeving
- Bijdrage Regio Utrecht aan innovatiekracht van Nederland versterkt
- ---

Flankerend overheidsbeleid -> meekoppelen waar mogelijk

Externe omgeving (conjunctuur, geopolitiek, pandemieën) + trends -> meesurfen waar mogelijk

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

Opgaven

Op het eerste gezicht heeft de Regio Utrecht alles mee: nationale parken, een hoogopgeleide bevolking, hoge materiële welvaart en een hoog gezondheidsniveau. Wie beter kijkt, ziet dat de kwaliteit van leven in deze regio broos en niet voor iedereen gelijk is. Zo zijn er wijken waar de levensverwachting tot wel zeven jaar lager is dan in andere wijken binnen diezelfde gemeente en waar het aantal gezond ervaren jaren nog lager is. Bovendien staat de leefbaarheid van de regio onder druk, mede door de verdichtingsopgave. Om hier goed op te kunnen bijsturen, richten we onze aandacht op de gezondheid van inwoners in relatie tot hun leefomgeving en streven we naar meer groen en een betere verbinding tussen stad en buitengebied. Dit laat zich samenvatten in twee belangrijke opgaven:

1. Gezondheidsverschillen terugdringen en gezond leven bevorderen.
2. Ruimtelijke kwaliteit op peil houden en waar mogelijk verbeteren.

Participatie van inwoners is van groot belang en ondersteuning van het Rijk is essentieel voor het realiseren van deze opgaven, die we integraal willen aanpakken en waarbij zowel het sociale als het fysieke domein betrokken zijn.

Gezondheidsverschillen terugdringen en gezond leven bevorderen

De monitor Brede Welvaart van het CBS geeft in de Regio Utrecht gemiddeld goede scores aan. Dit hangt samen met het gemiddeld hoge opleidingsniveau van onze inwoners, hetgeen doorwerkt in inkomensniveau, werkgelegenheid, koopkracht en de ‘gezondheidsgeletterdheid’. Deze gemiddelden verhullen echter de grote gezondheidsverschillen tussen wijken in de provincie Utrecht en de regio Gooi en Vechtstreek, verschillen die wel naar voren komen in de Gezondheidsatlas van het RIVM. Onze regionale partners vinden deze gezondheidsverschillen uit het oogpunt van sociaal-maatschappelijke samenhang en individueel welzijn ongewenst. De Health Hub Utrecht heeft een regiobeeld opgesteld dat de urgentie op een aantal punten heel zichtbaar maakt:

- De bevolking van de regio vergrijst, waardoor onder meer de zorgvraag toeneemt.
- De arbeidsmarkt op het gebied van zorg en welzijn staat onder druk.
- Mentale problemen komen vaker voor en de wachttijden voor behandeling zijn lang.
- Er zijn grote sociaal-economische gezondheidsverschillen tussen én binnen gemeenten.
- De organisatie van zorg en welzijn is versnipperd en te weinig verbonden.

Deze problematiek vraagt om preventie: een gezonde start voor kinderen, een gezonde, groene leefomgeving, versterken van de mentale weerbaarheid van jongeren en een gezond, zelfstandig leven mogelijk maken. Daarbij willen we bevorderen dat ouderen en mensen met een onderliggende aandoening of chronische ziekte zo lang en zelfstandig mogelijk thuis kunnen blijven wonen.
Onderzoeken en adviezen van onder meer de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (2022) en de Raad voor de Volksgezondheid & Samenleving (2022) onderstrepen de noodzaak om beter toegankelijke groene (ontmoetings)gebieden te realiseren in en rondom stedelijke agglomeraties, om zowel de gezondheid van individuele inwoners als de sociale cohesie te bevorderen. In de Regio Utrecht liggen hier bij uitstek veel kansen en mogelijkheden.

We willen inzetten op ‘een leven lang leren en ontwikkelen’, en zoeken daarnaast naar oplossingen door middel van e-health en AI (Artificial Intelligence/ ICT). Als we nú investeren in de Utrechtse regio waar de vergrijzing bovengemiddeld hoog is, komt dat ten goede aan alle regio’s in Nederland die in de toekomst met vergrijzing te maken krijgen, door hier lessen uit te leren en goed voorbereid te zijn.

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

Ruimtelijke kwaliteit op peil houden en waar mogelijk verbeteren

Utrecht staat op de 10e plaats van alle 12 provincies waar het gaat om het aantal hectare natuurgebied per inwoner en de trend is dalend. Het aantal inwoners en het areaal bebouwd gebied neemt structureel toe, terwijl het areaal natuurgebied niet groeit. Hierdoor is sprake van een groeiende disbalans tussen bebouwd gebied en natuurgebied, terwijl Utrecht hier al laag op scoort. Tijdens de lockdowns in coronatijd was dit extra zichtbaar door de forse druk op (populaire) natuurgebieden dichtbij stedelijk gebied. Ook de tevredenheid over de eigen woonomgeving daalt in de regio Utrecht al jaren gestaag.

Met de voorziene groei van de regio als gegeven, dreigt de verhouding tussen bebouwd gebied en groen nog verder uit balans te raken. Deze groei brengt immers extra ruimtebeslag met zich mee voor mobiliteit, werklocaties, energieproductie en daarnaast hebben we de opgave om een groot aantal nieuwe woningen te bouwen, met name in het goedkope en middensegment: het aantal woningen met een waarde tot € 300.000 in de regio daalde van circa 350.000 in 2018 naar circa 130.000 in 2021. De toegankelijkheid van de woningmarkt in de regio is steeds verder onder druk komen te staan. Dit geldt in versterkte mate voor mensen met cruciale beroepen in publieke diensten zoals zorg, onderwijs en veiligheid. De vraag naar personeel in deze sectoren zal ook nog eens stijgen door het groeiend aantal inwoners enerzijds en toename van de vergrijzing in vooral de kleinere gemeenten anderzijds. De actuele bevolkingsprognoses van CBS/PBL (2022) voorzien een verdubbeling tot een verviervoudiging van het aantal 80-plussers in gemeenten buiten stad Utrecht.

Gezien deze ontwikkelingen is het noodzakelijk dat er in de Utrechtse Regio geïnvesteerd wordt in een gezonde leefomgeving. Met brede welvaart als uitgangspunt, is er eveneens de politiek en maatschappelijk gevoelde urgentie om via een gezonde leefomgeving te investeren in een betere gezondheid van mensen. Onze regio heeft daarvoor uitstekende kaarten in handen dankzij:

- Een regionale economische agenda gericht op het aanpakken van maatschappelijke opgaven in de regio en daarbuiten: gezonde mensen - gezonde leefomgeving - gezonde samenleving.
- Samenwerkingsverbanden op deze drie thema's tussen kennis- en onderwijsinstellingen, bedrijven en overheden.
- Beleidskaders op zowel gemeentelijk als provinciaal niveau waarin deze ambities zijn vastgelegd.

Op verschillende plekken in de regio vinden nu pilots plaats waarbij we een gezondere leefomgeving ter verbetering van de gezondheid van inwoners vertalen naar stedenbouwkundige en landschappelijke principes. Data-gedreven, innovatieve systemen en participatietrajecten (digital twins, DKH-GSL) ondersteunen de pilots.

Het Rijk heeft de urgentie om de woningbouwopgaven te realiseren bij decentrale overheden neergelegd. Mede gezien de bestaande druk op de woningmarkt en de leefomgeving vraagt dit om een versnelling van de beschreven integrale aanpak: 'Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving'.

We sorteren hier als regio op dit moment al op voor, maar hiervoor is ook samenwerking met en financiële ondersteuning vanuit het Rijk voor nodig. We kunnen dan eveneens concrete stappen zetten in de NOVEX-aanpak voor ons NOVEX-gebied. Als regio gaan we voor het maken van slimme combinaties, waarbij groei samengaat met toename van groen, klimaatbestendigheid en betere gezondheid en met duurzaam, circulair gebruik van grondstoffen, het gebruik van duurzame energie, etcetera.

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

Bronnen:

- https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/thema
- https://www.rli.nl/publicaties/2022/advies/natuurinclusief-nederland
- https://adviezen.raadrvs.nl/advies-ruimte-maken-voor-ontmoeting/
- https://monitorwonen.provincie-utrecht.nl/pages/woningwaarde
- https://www.rivm.nl/media/smap/ervarengezondheid.html?detail=wijk
- https://themasites.pbl.nl/o/regionale-bevolkingsprognose/#h3

2.

Brede welvaart Regio Utrecht

2.3 Doelgroepen

Met deze Regio Deal bereiken we ‘brede welvaarts- en welzijnseffecten’ voor een brede doelgroep:

- De inwoners van de regio, want iedereen heeft baat bij een groene en gezonde leefomgeving. De aanpak van de Regio Deal zal daarnaast specifieke doelgroepen bereiken, maar de uitkomsten zullen op iedereen in de regio een positief effect hebben.
- Inwoners van de regio wiens gezondheid onder druk staat. Er zijn nog te veel en te grote verschillen in gezondheid.
- Overige regio’s in Nederland die van de effecten van de deelprojecten in deze propositie kunnen leren.

Vanuit de projecten richten we ons op enkele specifieke doelgroepen:

- Via wijk- en gebiedsgerichte projecten betrekken we nadrukkelijk die mensen die nodig zijn om gezamenlijk plannen te kunnen ontwikkelen. We zetten daarom in op het activeren van inwoners om mee te denken, waarbij we gebruik maken van innovatieve middelen die dat aantrekkelijk maken. Verder bieden we maatwerk per gebied: bij projecten in het buitengebied gaat het soms om boeren in combinatie met inwoners en natuur- en milieupartijen. Op andere plekken om mkb’ers met belangstelling voor sociaal ondernemen, onderwijs, inwoners en overheden. En in de zorg zitten alle ketenpartijen gezamenlijk aan tafel.
- Verzorgend, onderwijzend en technisch/praktisch geschoold personeel, de zogenoemde ‘gouden handjes’: hoe zorgen we ervoor dat starters op de arbeidsmarkt kiezen voor deze regio en/of hier blijven wonen, gezien de hoge woonlasten in onze regio en het aanbod elders? Het bieden van wonen in een gezonde omgeving kan bijdragen aan het behoud van deze groep ‘gouden handjes’ of de keuze voor de regio Utrecht.
- Ondernemers, vooral uit het mkb en de landbouw, die openstaan voor nieuwe verdienmodellen en sociaal en maatschappelijke verantwoord ondernemen.
- Mensen die uit zichzelf niet vaak in beweging of in de natuur (kunnen) komen, zoals ouderen en chronisch of langdurig zieken, door de stedelijke omgeving te verbinden met het buitengebied, met aandacht voor toegankelijkheid.
- Jongeren: zij hebben vaak goede en verfrissende ideeën en het gaat om hun toekomst.

Waarom deze groepen?

- Zij hebben het meest te kampen met de genoemde problemen.
- Door het betrekken van juist deze doelgroepen, zal het gevoel toenemen dat de overheid er ook voor hen is en verkleinen we ook de kloof tussen stad en ommeland.

Hoe bereiken we deze doelgroepen?

Voor de projecten is het initiatief en projectleiderschap belegd bij verschillende partijen die in direct contact met de doelgroepen staan: partijen uit het onderwijs, onderzoek, natuur- en milieubeweging en gezondheidszorg, ondernemers (via onder andere de Economic Board en de ROM) en overheden. Vanuit een stuurgroep en coördinatie-groepen zorgen we voor onderlinge verbindingen tussen de projecten en de betrokken doelgroepen. Verder zullen we raads-, AB- en statenleden actief informeren en waar nodig en zinvol betrekken bij deze vorm van regionale samenwerking.

3.

Opgavegerichte aanpak

3.1 Inleiding

Integrale aanpak om doelen te bereiken
Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving. Dat is waar de Regio Utrecht voor staat. We willen zoals gezegd de gezondste stedelijke regio van Europa, en zelfs van de hele wereld zijn. De regio heeft alle kaarten in huis om het 'Beating Heart of a Healthy Society', het kloppend hart van een gezonde samenleving te zijn.

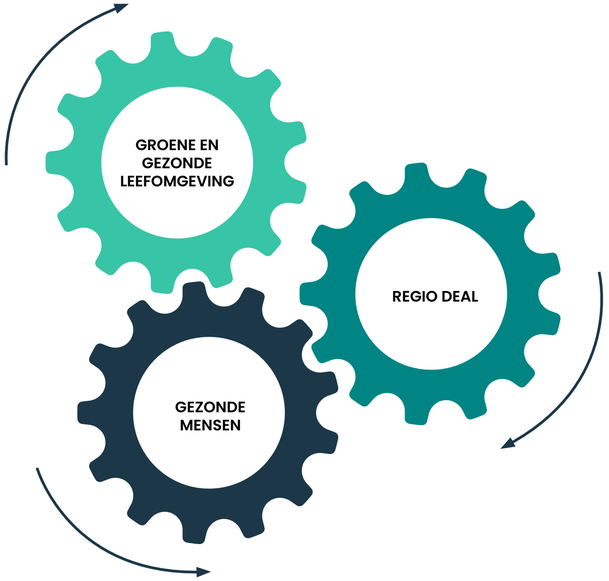
Voor een gezonde bevolking en een gezonde leefomgeving is groen steeds belangrijker. Een groene leefomgeving is een gezonde leefomgeving, en een gezonde leefomgeving bevordert de gezondheid van inwoners. Als regio hebben we daarom het programma en pact Groen Groeit Mee opgesteld: bij alle ruimtelijke plannen en gebiedsontwikkelingen nemen we de groenontwikkeling evenwichtig en volwaardig mee. Zo creëren we meer groen en maken we groenvoorzieningen makkelijker bereikbaar, zichtbaar en beleefbaar voor iedereen.

We kunnen het idee van 'Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving' en 'Groen Groeit Mee' echter niet zomaar op grote schaal toepassen. Dit vraagt om creativiteit en innovaties, en om gebieden en wijken waar we kunnen experimenteren. Uit deze experimenten kunnen we lessen leren, die we vervolgens in de hele regio kunnen toepassen. We willen dit in samenwerking met inwoners integraal en wijk- en gebiedsgericht aanpakken. Zo brengen we praktijk en kennisontwikkeling samen. We richten ons hierbij op een mix van bestaande en nieuwe gebieden. In bestaande gebieden werken we achterstanden en grote verschillen in gezondheid weg en bij nieuwe gebieden staat preventie, oftewel het voorkomen van problemen, voorop.

Binnen de Regio Utrecht hebben we al diverse kennis- en expertise-clusters waarmee we werken aan 'gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving'. Het gaat om Health Hub Utrecht (HHU)/Life Sciences & Health, Earth Valley/GGM/Oostbroekorganisaties en DKH-GSL. Deze samenwerkingsverbanden hebben nationaal aanzien. We willen hierop voortbouwen en dragen daarmee bij aan oplossingen op nationaal niveau.

In voorbeeldprojecten focussen we steeds op een deel van de opgaven en op een sterke learning community infrastructuur. Participatie, een leven lang ontwikkelen, kennis delen en monitoren staan centraal.
De effecten hiervan zijn:

- Meer wederzijds begrip tussen betrokken partijen individueel.
- Hoger kennisniveau bij betrokken partijen individueel.
- Behalen van individuele en gezamenlijke doelstellingen.
- Successen kunnen we daadwerkelijk breed herhalen en opschalen.

Deze manier van werken levert energie en enthousiasme op. Daarmee creëren we een krachtig vliegwiel om ook de grotere opgaven in een versnelling te brengen. Aanpakken met impact. Commitment van partijen is daarbij belangrijk. We hebben daarom nu al afspraken gemaakt omtrent uitvoeringskracht en cofinanciering, in de vorm van inspanningsverplichtingen.

3.

Opgavegerichte aanpak

De Regio Deal zien we als instrument om de verschillende opgaven te versnellen en samen met inwoners en andere stakeholders de eerste stappen te zetten. Het belang van de Regio Deal is daarmee groter dan alleen de financiële bijdrage. We kunnen hiermee ook de gewenste samenwerkingsstructuur, governance en daarmee de bestuurskracht versterken. Door de triple helix te verbreden met ngo's hebben we in de voorbereiding op de Regio Deal al mooie stappen gezet. Verder kunnen we vanuit onze gemeenten en in afstemming met het Rijk ook de krachten van publieke partijen bundelen.

Eerdere Regio Deals laten zien dat onze aanpak partijen bij elkaar brengt. Door 'bottom up' gezamenlijke stappen te zetten op integrale opgaven, ontstaat positieve energie en versterken we samenwerking op inhoud. Dat hebben we al gezien bij de voorbereiding van deze aanvraag, er zijn al mooie samenwerkingen tot stand gekomen. Partnerschap met het Rijk is een randvoorwaarde voor het succes van onze regionale programma's. We vragen het Rijk ook om inbreng van specialistische kennis en best practices, een leeromgeving met monitoring en soms om experimenteerruimte.

Aansluiting op Rijksbeleid en landelijke opgaven
Om aan landelijke opgaven bij te dragen, werken we de Regio Deal samen met het Rijk verder uit. Ook sluiten we aan bij de NOVI/NOVEX en de daaraan verbonden opgaven op het gebied van natuur, wonen, slim ruimtegebruik, klimaat, energie, circulaire economie en digitalisering. Verder dragen we bij aan opgaven uit het programma 'Mooi Nederland' en het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord en het programma Leefbaarheid & Veiligheid. Op deze manier snijdt het mes aan meerdere kanten.

Opzet en samenhang van de Regio Deal: 1 programma, 2 sporen, 20 projecten
Het programma van onze propositie bestaat uit twee sporen: gezonde mensen en gezonde, groene leefomgevingen. Deze twee sporen samen leiden tot verbetering van de brede welvaart in onze regio. Op de longlist voor de Regio Deal staan ruim 20 projecten die onder één van de twee sporen vallen. Ook zijn er projecten die de sporen verbinden, doordat ze een bijdrage leveren aan zowel de gezondheid van mensen als aan een gezonde en groene leefomgeving.

Prioriteit 1
Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie

Prioriteit 2
Duurzaam economisch groeipotentieel

Prioriteit 3
Sterke en gezonde steden en regio's

Prioriteit 4
Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Figuur 1: Prioriteiten uit de NOVI

3.

Opgavegerichte aanpak

3.

Opgavegerichte aanpak

NB In onderstaande opzet hebben we de gebieds- gerichte en wijkgerichte projecten naar zwaartepunt toebedeeld aan de sporen. In werkelijkheid komen acties uit beide sporen veelal samen in de gebieds- gerichte aanpak.

3.2 Spoor 1: Gezonde mensen

Overkoepelende doelen van projecten binnen spoor 1:

- Verkleinen van gezondheidsverschillen, met focus op preventie, waardoor we gelijke kansen op gezondheid vergroten.
- Versterken van de infrastructuur van samenwerkings- verbanden op het gebied van gezondheid, waardoor de Regio Utrecht laat zien hoe je gezondheid in een groeiende regio op peil houdt en verbetert.

Binnen dit spoor onderscheiden we twee clusters van projecten:

Cluster A: Generieke projecten gericht op samenwerking en digitalisering binnen het thema gezondheid.
Cluster B: Gebiedsgerichte projecten in diverse wijken met focus op gezondheid en preventie.

De aangegeven locaties op de kaart zijn bedoeld ter illustratie.
Concretisering van de locaties volgt in de volgende fase.

3.

Opgavegerichte aanpak

Welke projecten gaan we doen?

Cluster A:

1. Health Hub Utrecht Netwerkorganisatie
2. Fieldlab positieve gezondheid
3. Duurzame digitale gegevensuitwisseling
4. Persoonlijke gezondheidsomgeving
5. Doorontwikkeling Denkles
6. Utrechts Levend Lab ClubVital@2040
7. U-Cloud koppeling DKH-GSL
8. Een vitale arbeidsmarkt voor zorg en welzijn

Cluster B:

1. Wijklabs Samen Gezond
2. Hoefkwartier en Campus SOMT
3. Ontwikkeling ‘Utrechtse Sportharten’
4. Digitale Zorg Thuis
5. Groeiprogramma voor gezondheidsgerelateerde ondernemers

Waar gaan we dat doen?

Hieronder een voorlopige lijst van gemeenten en wijken die we willen betrekken bij spoor 1. De definitieve lijst stellen we in de volgende fase op, samen met de betrokken partijen:

- Nieuwegein: Centrale As, Rijnhuizen
- Utrecht: Cartesius en Overvecht, Lunetten/ Hoograven-Zuid, in verbinding met Maarschalkerweerd
- Amersfoort: Hoefkwartier/Liendert
- Hilversum
- Veenendaal
- Wijk bij Duurstede
- Diverse andere wijken in verschillende plaatsen in de regio

Welke partijen zijn hierbij betrokken?

- HHU, een samenwerkingsverband van veertig organisaties rondom gezondheid. Denk hierbij onder meer aan zorgorganisaties uit de eerste, tweede en derde lijn, welzijnsorganisaties/buurtteams, kennis- en onderwijsinstellingen, de Creatieve Coalitie voor gezondheid (mkb), professionele partners die al betrokken zijn bij GROZUtrecht, zoals Hogeschool Utrecht en Raedelijn, gemeenten en de provincie Utrecht.
- DKH-GSL, een samenwerkingsverband op het gebied van digitalisering en kennisontwikkeling van onder andere ROM, RIVM, UU, HU, provincie, gemeente Amersfoort, UMCU, WeCity en private partijen.
- Diverse lokale partners, zoals Werk & Inkomen, welzijnswerk, gezondheidscentra, ziekenhuis, jeugdhulp en politie.

3.2.1 Cluster A.

Cluster A.

Generieke projecten gericht op samenwerking en digitalisering binnen het thema gezondheid

3.

Opgavegerichte aanpak

A1. Health Hub Utrecht Netwerkorganisatie

De missie van de HHU is meer geluk en gezondheid voor iedereen. De netwerkorganisatie helpt inwoners in een 'living lab van alledag' om dagelijks gezond te leven in een gezonde (leef)omgeving op elk moment van de dag, in elke levensfase.
HHU richt zich op innovatie in de gezondheidszorg en het sociaal domein en focust daarbij op het 'zorgsysteem van morgen', via nieuwe concepten zoals regionaal werkgeverschap en de regionale digitalisering- en data-agenda. HHU geeft uitvoering aan de gewenste transformatie in gezondheid en welzijn door een stevige regionale programmaorganisatie te ontwikkelen in de multiple helix.

Concrete resultaten 2023-2025 en daarna

- Centrale programmaorganisatie met uitvoeringskracht. We versterken met innovaties de ketenaanpak gericht op wijkgerichte preventie, digitale transformatie en een vitale arbeidsmarkt in zorg en welzijn.
- Nieuwe of bewezen interventies op bovengenoemde onderwerpen kunnen we sneller implementeren, opschalen en/of monitoren.
- Betrokkenheid van inwoners is gewaarborgd, onder meer door inzet van participatie-ateliers.
- Kennis en kunde ontwikkelen met betrekking tot samenwerking op medisch, sociaal, economisch en ruimtelijk vlak en implementeren/opschalen/monitoren in netwerk.
- Organiseren publiek-private samenwerking op genoemde thema's in samenwerking met Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM UR).
- Monitoring van gezondheid en geluk in de regio (regiobeeld) en evaluatie netwerk en programma-activiteiten.
- Landelijke en Europese samenwerking voor verdere ontwikkeling van kennis en interventies.

A2. Fieldlab positieve gezondheid

Dit project zet jongeren aan om zelf een beweging tot stand te brengen die positieve gezondheid bevordert. We doen dit samen met diverse partners van het lokale preventie-akkoord. Focus ligt op gezonde voeding en beweging. We begeleiden de jongeren op proces en inhoud en maken gebruik van (digitale) communicatiemiddelen die de betrokkenheid stimuleren.

Concrete resultaten 2023-2025 en daarna

- Jongeren zijn gemotiveerd om stappen te zetten in een beweging naar een positieve gezondheid.
- Meerdere stakeholders zijn betrokken bij het voeren van actief preventiebeleid, te beginnen met jongeren.
- We monitoren datagedreven resultaten op het gebied van betrokkenheid, preventie- en gezondheidsbeleid.

3.

Opgavegerichte aanpak

A3. Duurzame digitale gegevens-uitwisseling

We investeren in het realiseren en duurzaam doorontwikkelen van digitale gegevensuitwisseling voor de hele geboorte-zorgketen in de regio. Hoofddoel van dit project: duurzame digitale gegevensuitwisseling tussen medische en sociale ketenpartners, op basis van internationale standaarden. Dit vormt de basis voor netwerkzorg en de beste en meest efficiënte zorg aan het jonge kind in de regio. Hiermee vergroten we gelijke kansen op gezondheid.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Leer- en implementatiezone als duurzame basis voor de digitale gegevensuitwisseling en de implementatie bij netwerkpartners faciliteert.
- door actieve co-creatie met het rijk ontstaat doorontwikkeling van landelijke voorzieningen en standaarden, in meerdere zorgdomeinen, waarmee alle regio's verder kunnen.
- het realiseren van een technische basis (o.a. een regionaal gedeeld platform) waardoor koppelingen tussen zorgdomeinen/systemen in de regio ondersteund worden. Beoogde dekking: geboortezorg, JGZ, huisartsen en gemeenten.

A4. Persoonlijke gezondheidsomgeving

We zien de noodzaak van een persoonlijke gezondheidsomgeving die inwoners de regie over hun zorg en gezondheid geeft. Inwoners hebben daarbij met één inlog via DigID toegang tot al hun relevante gegevens. Een dergelijke gezondheidsomgeving biedt gebruikers inzicht in hun huidige gezondheid en wat zij kunnen doen om deze te verbeteren. Bijvoorbeeld door in samenspraak met huisarts, praktijkondersteuner of andere zorgverlener specifieke preventie-modules in te schakelen.
Het Zorg4 concept is in een beperkte vorm inmiddels bewezen effectief. We bekijken hoe we dit concept kunnen doorontwikkelen en starten in 2023 met een pilot in De Bilt.

Concrete resultaten 2023-2025 en daarna

- In een aantal wijken in de Regio Utrecht rollen we dit concept versneld uit.
- We verrijken het concept met functies rond preventie of mogelijkheden die de toegankelijk verbeteren.
- Bewoners zijn vaardiger op het gebied van digitale gezondheid. Hierbij is een rol weggelegd voor huisartsassistenten. Zij kunnen inwoners vanuit de huisartsenpraktijk ondersteunen bij het ontwikkelen van digitale vaardigheden. Onderwijsinstellingen kunnen assistenten hiervoor opleiden. Assistenten kunnen ook actief zorgdragen voor toestemming voor het delen van gegevens, waardoor uiteindelijk de kwaliteit van zorg toeneemt.
- Vergroten van digitale gezondheidsvaardigheden van inwoners. We doen dit door stagiaires huisartsassistenten (waarvan er nu 50 per jaar geen stageplek kunnen vinden) door met de onderwijsinstellingen in de regio op te leiden zodat zij, vanuit de huisartspraktijk, inwoners hierover kunnen leren. Tegelijkertijd kunnen zij daarbij actief zorgdragen voor toestemming voor het delen van gegevens, waardoor uiteindelijk de kwaliteit van zorg toeneemt.

A5. Doorontwikkeling Denkles

Denkles vergroot de mentale veerkracht van ouders met jonge kinderen. We willen dit digitale programma met verschillende partners in de regio verder ontwikkelen. Denkles geeft ouders controle over bezorgde gedachten. Dit helpt hen minder in hun hoofd te zitten en geeft mentaal meer ruimte. Ouders zijn daardoor minder snel geneigd hulp te vragen bij (relatief) onschuldige zorgen over de ontwikkeling van hun kind en het ouderschap. Denkles verlaagt zo de druk op de (specialistische) jeugdhulp.

Concrete resultaten 2023 - 2025 en later:

- Ontwikkelen en testen van pilots (MPV's) in 3 wijken.
- Op basis van inzichten en lessen de pilots doorontwikkelen en opschalen naar de hele regio met de ambitie om Denkles landelijk beschikbaar te maken.

3.

Opgavegerichte aanpak

A6. Utrechts Levend Lab ClubVital@2040

Sporten bij een club draagt bij aan de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen. Uit onderzoek blijkt echter dat kinderen (10 - 12 jaar) in Utrecht met een lagere gezinswelvaart minder vaak en minder lang sporten vergeleken met kinderen met een hoge gezinswelvaart. Een soortgelijke kloof speelt ook in de rest van Nederland en internationaal.

Dit jaar is met diverse Utrechtse partijen in dit domein (bijvoorbeeld SportUtrecht, DOCK, en Stichting Leergeld) een zogeheten Living Lab - Levend Laboratorium gestart. Een Living Lab biedt experimenteerruimte voor partijen als burgers, professionals, kennisinstellingen en overheden. Hier werken zij samen met elkaar, leren zij van elkaar, doen zij samen onderzoek naar maatschappelijke vraagstukken en werken zij gezamenlijk aan oplossingen.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Uitbreiden van het Levend Laboratorium met aanvullende thema's, oplossingen en onderzoeken die eraan bijdragen dat ieder kind dat wíl sporten, ook kán sporten.
- Leren en delen van de opgedane kennis.

A7. U-Cloud koppeling DKH-GSL

Met U-Cloud creëren we een ecosysteem dat data op het gebied van zorg, gemeente en omgeving op individueel niveau toegankelijk maakt. Hiermee kunnen we antwoord geven op specifieke vragen bij het monitoren van gezondheid en welzijn in de regio, en zien welke impact interventies hebben.

We werken hierbij samen met verschillende partners die zijn betrokken bij HHU, DKH-GSL en het Utrechtse knooppunt van de Health Research Infrastructuur (Health-RI). In gezamenlijkheid willen wij de data in de regio ontsluiten, beschikbaar en koppelbaar maken. Zo kunnen we met U-Cloud onderzoek en implementatie van verschillende activiteiten beter faciliteren.

De kennis kan direct worden ingezet voor de creatie van synthetische data die nodig zijn voor de living labs.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

Dit project levert instrumenten die relevant zijn voor alle stakeholders in de Regio Deal. Deze instrumenten geven inzicht in:

- De staat van gezondheid.
- Gebruik van gezondheidszorg per gebied.
- Impact van interventies op de staat van de gezondheid.
- Basis voor synthetische data.

3.

Opgavegerichte aanpak

A8. Een vitale arbeidsmarkt voor zorg en welzijn

Een groot deel van de beroepsbevolking in de Regio Utrecht werkt in de zorg- en welzijnssector. Op dit moment verlaten nog te veel van deze professionals voortijdig het werkveld. Een vitale arbeidsmarkt voor zorg en welzijn is echter essentieel om de stijgende zorgvraag te beantwoorden én om voldoende interessante en uitdagende banen te realiseren.

Universiteit, UMC, Hogescholen en MBO's bundelen daarom de krachten met werkgevers in de zorg- en welzijnssector en lokale overheden. Alleen samen kunnen we werken aan duurzame inzetbaarheid van zorg- en welzijnsprofessionals en aan een optimale aansluiting tussen opleiding en praktijk. We gaan de uitdaging aan om te sturen op behoud van onze zorg- en welzijnsprofessionals, in plaats van in te zetten op werving.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- **Regionaal en modulair opleiden:** Universiteit, UMC Utrecht, Hogescholen, MBO's en Utrechtzorg (werkgevers in de zorg) maken concrete afspraken over een betere aansluiting tussen opleiding en praktijk.
- **Effectieve digitalisering:** We zetten in op een grotere rol van digitalisering in zorg en welzijn (eHealth, robotica, sensoren en AI). Een goede organisatie hiervan vergt extra competenties en vaardigheden van zorgprofessionals en -organisaties.
- **Innoveren van de beroepenstructuur:** De manier waarop verschillende professionals zich tot elkaar verhouden, vraagt om innovaties. We geven vorm aan innovaties in beroepsprofielen om meer ruimte te bieden voor taakdelegatie en differentiatie en voor uitwisseling tussen beroepsgroepen als omstandigheden daarom vragen.
- **Regionaal werkgeverschap in zorg en welzijn:** Werkgevers in zorg en welzijn geven invulling aan regionaal werkgeverschap, dit vergroot de arbeidsmobiliteit tussen verschillende werkgevers. Er komt een kopgroep van instellingen die willen experimenteren met nieuwe manieren om stagiaires te begeleiden.
- **Ogen en oren open:** 'Niets over ons zonder ons'. Dit motto laten we ook gelden voor de zorg- en welzijnsprofessionals in onze regio. We versterken de zeggenschap en invloed van de zorg- en welzijnsprofessionals op de agenda voor een vitale arbeidsmarkt, door ze een stem te geven. We brengen betrokken professionals bij elkaar, die we in panels raadplegen over belangrijke beleidsvragen en beslissingen, om zo hun visie te kennen.
- **Gemeenten en werkgevers versterken elkaar:** Niet alleen werkgevers bepalen de randvoorwaarden voor een vitale arbeidsmarkt. Ook gemeenten hebben instrumenten die hieraan bij kunnen dragen. Denk aan huisvesting, beschikbaarheid van kinderopvang en mobiliteit. Gemeenten zijn gecommitteerd om bij te dragen aan een gedeelde probleemanalyse.

Op basis daarvan zetten we concrete stappen en betrekken we vertegenwoordigers van gemeenten bij alle hierboven genoemde initiatieven voor een vitale arbeidsmarkt.

3.2.2 Cluster B.

Cluster B.

Gebiedsgerichte projecten in diverse wijken met focus op gezondheid en preventie

3.

Opgavegerichte aanpak

B1. Wijklabs Samen Gezond

In sommige buurten en wijken is de brede welvaart laag, door toenemende verschillen in gezondheid. Daar gaan we mee aan de slag. We nodigen bewoners uit de regie op hun leven en gezondheid (weer) op te pakken, door actief met hen samen te werken - ook met bewoners die in publicaties verschijnen als 'afgehaakt Nederland'. We werken aan veerkracht, bredere welvaart en herstel van vertrouwen. Dit heeft direct effect op sociale relaties, leefomgeving en gezondheid en op hoe bewoners veiligheid ervaren en opgroeien. Meer indirect leidt dit tot minder beroep op voorzieningen en langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Vertrekpunt voor de wijklabs is hetgeen bewoners zelf als grootste problemen ervaren. Is de leefomgeving ongezond of zelfs onveilig, is er veel stress door een te laag inkomen en/of te hoge kosten/ schulden? Dit soort situaties leiden vaak tot gezondheidsproblemen en moeten we als eerste aanpakken. Andere problemen die we in de wijklabs kunnen onderzoeken zijn bijvoorbeeld personeelstekorten in de zorg, zorg die niet (meer) beschikbaar is, hulpverleners die onvoldoende samenwerken. Wat kan en moet anders? Welke oplossingen of (digitale) interventies zijn beschikbaar, moeten we aanpassen of ontwikkelen? De gemeente vervult per wijklab een trekkende rol.

Ook creëert de gemeente een alliantie van actieve bewoners en professionals die de besluiten neemt.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Gezamenlijk doen we kennis op: hoe we innovaties verder kunnen ontwikkelen en inzetten om gezond gedrag te stimuleren en zaken als onveiligheid en armoede aan te pakken. Onderzoekers, innovatieve mkb'ers en overig bedrijfsleven krijgen op uitnodiging van bewoners de mogelijkheid om hun interventies (door) te ontwikkelen in verschillende woonomgevingen - waar relevant in aansluiting bij projecten van spoor 2.
- We bouwen voort op wat we met GROZUtrecht (Kennis en Innovatie Agenda Health Holland) en Regio Deal Vitale Wijken hebben geleerd en ontwikkeld, zoeken aansluiting bij landelijke programma's zoals Leefbaarheid & Veiligheid en maken uitrol naar andere gebieden en regio's mogelijk.

Beoogde wijken/gebieden zijn in ieder geval: de Centrale As in Nieuwegein en delen van de Utrechtse wijken Lunetten en Hoograven. Als een 'physical twin' willen we wat we in deze bestaande buurten leren ook inzetten in transformatiegebieden zoals de Cartesiusdriehoek in Utrecht, Rijnhuizen in Nieuwegein en nieuwbouwgebieden zoals de A12-zone (Utrecht, Nieuwegein) en De Geer III in Wijk bij Duurstede.

3.

Opgavegerichte aanpak

B2. Hoefkwartier en Campus SOMT

In de Amersfoortse wijk Hoefkwartier is ruimte om te wonen, werken en recreëren. Hier ontstaan nieuwe, duurzame en circulaire concepten op het gebied van wonen en bewegen. De economische en sociale waarde hiervan is optimaal voor ondernemers én bewoners en bevordert groei en ontwikkeling voor iedereen. Het Hoefkwartier biedt sportfaciliteiten, restaurants, hogescholen, wellness, life labs, gezondheidsgebouwen en werk- en atelierruimtes rond het thema bewegen en gezondheid. Deze wijk kent volop bewegingsmogelijkheden en de groenvoorzieningen zijn speciaal ontworpen voor sociale beweging en recreatie.

De SOMT Campus ontwikkelt zich tot een internationaal gerenommeerd instituut met meerdere faculteiten van naam. Als spin-off van de campus ontwikkelen we een hoogwaardig bedrijventerrein, waar ruimte is voor bedrijven op het gebied van gezondheid, beweging, AI, e-health en gezonde voeding. De samenwerking met Utrecht Science Park levert een goede wisselwerking op tussen de wetenschap en de toepassing daarvan.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Het Hoefkwartier is een ontwerp voor een bruisende, inclusieve samenleving en een groene en gezonde leefomgeving.
- Grotere bewegingsvrijheid voor inwoners en werknemers. Betere gezondheid en grotere zelfstandigheid van inwoners, een inclusievere samenleving en minder werkverzuim.
- Het vergroten van werkgelegenheid en innovatie door de mix van start-ups, scale-ups en het gevestigde bedrijfsleven en onderwijsinstellingen (waaronder SOMT University)
- SOMT University heeft internationale aantrekkingskracht op studenten en bedrijven.
- Betere bereikbaarheid door het stimuleren van ov, fietsen en wandelen en het verminderen van autogebruik.

B3. Ontwikkeling ‘Utrechtse Sportharten’

FC Utrecht, Universiteit Utrecht en UMCU werken samen aan de ontwikkeling van Sportharten in de Regio Utrecht. Sportharten zijn gericht op community building. Bij het creëren hiervan zijn bewoners en maatschappelijke organisaties betrokken. Een Sporthart doet recht aan de meervoudige problematiek van wijken (zie ook module Vitale Wijken).
FC Utrecht wil in dit verband investeren in de ontwikkeling van Sporthart De Dreef in Overvecht. Dit Sporthart moet uitgroeien tot een model-aanpak voor Sportharten elders in stad en regio. De Universiteit Utrecht en UMCU willen de ontwikkeling van deze Sportharten begeleiden en evalueren, met behulp van de Theory of Change methodiek. Hiermee kunnen zij de kritische succes- en faalfactoren bepalen en de effectiviteit van de Sportharten waar mogelijk vergroten. Doel is de ontwikkeling van een model-aanpak die bijdraagt aan het verkleinen van participatie- en gezondheidskloof tussen ‘rijkere’ en ‘armere’ wijken.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Uitgewerkte model-aanpak voor de ontwikkeling van Sportharten, gericht op community building in wijken.
- Wetenschappelijke analyse van de effectiviteit van de model-aanpak.
- Wetenschappelijk inzicht in de condities waaronder de model-aanpak effectief is.
- Een dashboard dat inzicht geeft in de belangrijkste parameters van community building in Sportharten.
- Een digitaal handboek met actuele vakkennis om de model-aanpak te implementeren.
- Richtlijnen voor het inrichten van een passende governance en organisatie van Sportharten.

3.

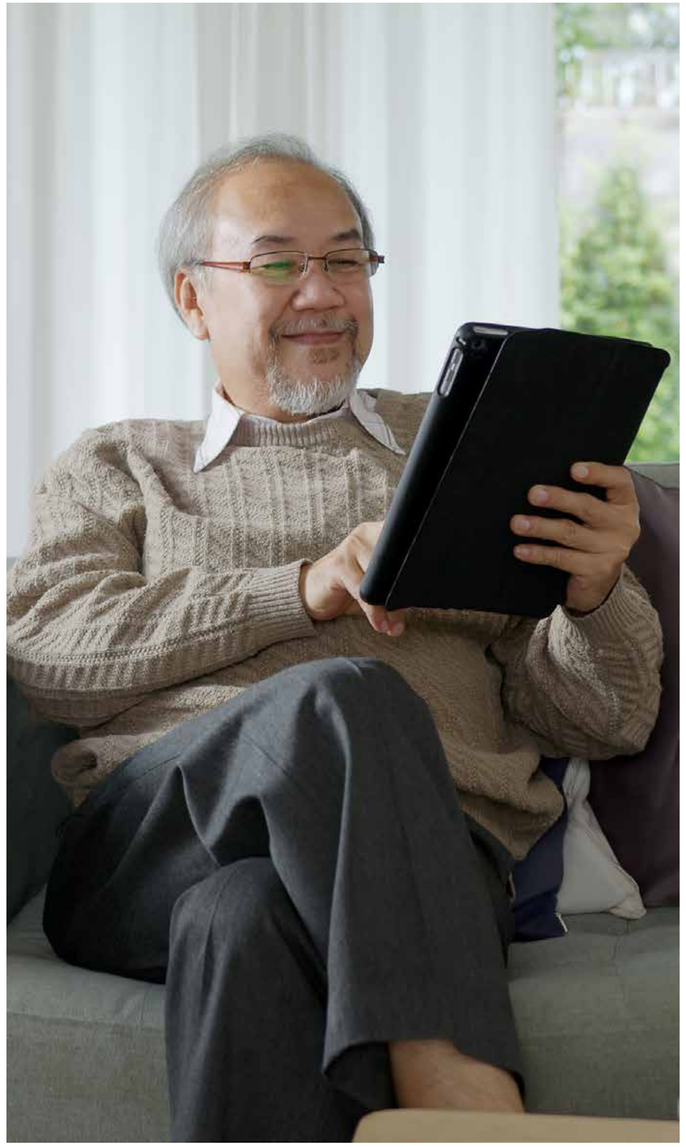
Opgavegerichte aanpak

B4. Digitale Zorg Thuis

Zorgorganisaties in de regio werken aan het terug-brengen van intramurale zorg (zorg in het ziekenhuis). Dit kan alleen als mensen vaker zorg aan huis krijgen en als chronisch of langdurig zieken langer thuis blijven wonen. In onze regio is dit des te noodzakelijker gelet op de dubbele vergrijzing. Het aantal ouderen neemt toe, en zij hebben vaak een of meerdere ziektebeelden. Tegelijkertijd neemt de arbeidspopulatie af. Hierdoor moeten zorgorganisaties meer zorg met minder mensen leveren. Digitale Zorg Thuis kan hierbij een belangrijke rol spelen.
In de regio Gooi en Vechtstreek werken Ziekenhuis Tergooi en de GGD in dit kader al aan het programma Zorg Dichterbij. Een belangrijke pilot, aangezien veel andere regio's in de nabije toekomst met dezelfde problematiek te maken krijgen.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Een groter aantal inwoners maakt gebruik van digitale middelen voor preventie en/of zorg (streefgetal: 200 inwoners per jaar volgen een opleiding op het gebied van digitale vaardigheden in relatie tot zorg-mogelijkheden).
- Medewerkers in de (wijk)zorg krijgen een opleiding om digitale middelen beter in te kunnen zetten. Deze opleiding richt zich naast digitale vaardigheden ook op het voorlichten en overtuigen van cliënten om gebruik te maken van digitale middelen.
- Cliënten krijgen ondersteuning door middel van voorlichtingsbijeenkomsten en voorlichting over digitale mogelijkheden.
- Jaarlijks vindt een enquête plaats onder cliënten en medewerkers om de tevredenheid over de digitale zorg thuis te monitoren.

3.

Opgavegerichte aanpak

B5.Groeiprogramma voor gezondheids-gerelateerde ondernemers

Doel van dit project is betere ondersteuning voor startende en doorgroeiende ondernemers in de gezondheidssector. Dit is een belangrijke en sterk groeiende groep in onze regio.

Onderwijs- en kennispartijen en (startende) ondernemers treffen elkaar op verschillende plekken in de regio. Met name op locaties in de nabijheid van opleidings- en kennisinstellingen, zoals Utrecht Science Park, het grootste en snelst groeiende Science Park van Nederland. Private partners, opleiders en overheden werken hier samen aan versterking van het ecosysteem op gezondheid. Uit deze ontmoetingen ontstaan mooie initiatieven en hierdoor groeit het aantal sociale ondernemers. Dit geldt ook voor andere locaties in de regio, zoals Bunnik, De Bilt en Zeist, met uitlopers naar Amersfoort en Gooi en Vechtstreek. Richting Amersfoort gaat het om een concentratie van partijen gericht op een gezonde leefomgeving en gezonde voeding en bij Gooi en Vechtstreek onder meer om gezondheid en serious gaming.

Deze groei gaat zo voorspoedig dat er tekort aan ruimte is. Wij vinden deze ontwikkeling dusdanig maatschappelijk gewenst dat we deze ondernemers graag faciliteren. Door slimme combinaties van voorzieningen en faciliteiten willen we ook minder draagkrachtige ondernemingen uit de health science ontwikkelruimte kunnen bieden.

Knelpunt vormt het gebrek aan middelen om te investeren in groeiprogramma's en proeftuinen: plekken waar de kleine werkgevers (kostbare) faciliteiten kunnen delen. Dit remt de groei van deze nieuwe waardevolle economie, gericht op gezondheid in de volle breedte. We willen de Regio Deal gebruiken om deze sociale innovatie te bevorderen. Zo creëren we een enorm vliegwiel voor de overige faciliteiten, waarbij de regio zelf primair aan de lat staat.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Groeiprogramma's voor kleine werkgevers en sociale ondernemers op het gebied van gezonde mensen en gezonde leefomgeving.
- Regionale faciliteiten en voorzieningen, gekoppeld aan proeftuinen binnen gebiedsontwikkelingen.
- Toename aantal sociale ondernemingen en innovaties rondom gezondheid, gekoppeld aan bovenstaande activiteiten in shared facility centers.

3.

Opgavegerichte aanpak

3.3 Spoor 2: Groene en gezonde leefomgeving

Binnen spoor 2 onderscheiden we drie clusters van projecten:

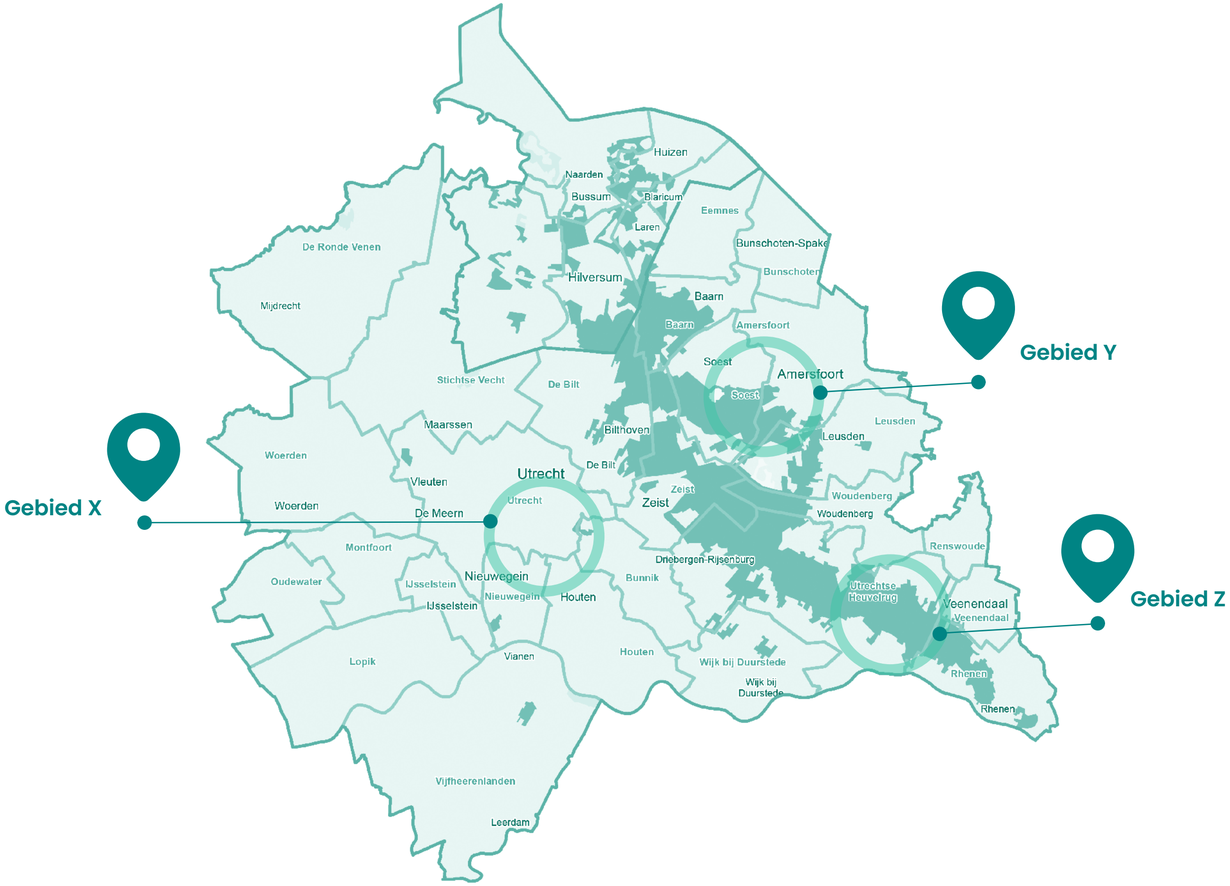
C: Gebiedsgerichte projecten met focus op het buitengebied en de verbinding met de stedelijke omgeving. Hierin staat het programma en pact Groen Groeit Mee centraal.

D: Projecten gericht op vergroening van de stedelijke omgeving.

E: Circulaire economie, primair gericht op het voorkomen van problemen in verband met de bouw- en groeiopgave van de regio.

Overkoepelend doel van de projecten in spoor 2: groene en gezonde leefomgeving

- Betere toegankelijkheid en beleving van natuur en bossen in het buitengebied en van groen in de stedelijke omgeving.
- Hogere waardering voor de woonomgeving door de groeiopgave rondom wonen, werken en mobiliteit te combineren met toekomstbestendige bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en klimaat(adaptatie), inclusief circulaire economie.
- Versterken samenwerking op het gebied van de kwaliteit van de leefomgeving.

De aangegeven locaties op de kaart zijn bedoeld ter illustratie. Concretisering van de locaties volgt in de volgende fase.

3.

Opgavegerichte aanpak

Welke projecten gaan we doen?

Cluster C: Gebiedsgericht projecten

1. Kromme Rijn Linielandschap
2. Parklandschap Maarschalkerweerd
3. Hollandse IJssel Oost
4. Groene recreatie voor iedereen dichtbij (rondom Amersfoort)
5. De Groene Fix Brigade
6. De Roode Haan
7. Langs Eem en Spoor en Soesterkwartier

Cluster D: Projecten in stedelijk gebied

1. Groen in en rond de stad
2. Gezond en natuurinclusief verduurzamen
3. Binnenstedelijke inbreiding (verdichting) en aanjagen brede welvaart

Cluster E: Circulaire economie en duurzame werklocaties

1. Circulaire Innovatie Utrechtse (Maak)Bedrijven
2. Toekomstbestendige Utrechtse Bedrijventerreinen
3. Circulaire Ambachtscentra provincie Utrecht

Waar gaan we dat doen?

Onderstaand onze longlist van mogelijke gebieden in spoor 2. We maken deze lijst in de volgende fase concreet, samen met de betrokken partijen.

- Kromme Rijn Linielandschap (GGM-voorbeeldgebied)
- Parklandschap Maarschalkerweerd
- Roode Haan (GGM-voorbeeldgebied)
- Zuidelijke Eemvallei (GGM-voorbeeldgebied)
- Hollandse IJssel Oost (GGM-voorbeeldgebied)
- Langs Eem en Spoor en Soesterkwartier
- En diverse andere locaties in verschillende plaatsen in de regio

Welke partijen zijn hierbij betrokken?

- Partners in ‘Groen Groeit Mee’
- De Oostbroekorganisaties
- Earth Valley
- Alliantie Cirkelregio Utrecht
- ROM Utrecht Region, Cirkelstad, NMU en HDSR.
- Diverse individuele kleinere gemeenten
- Per project zeer uiteenlopende stakeholders, inwoners en gebruikers

3.3.1 Cluster C.

Cluster C.

Gebiedsgericht aanpakken en projecten

3.

Opgavegerichte aanpak

C1. Kromme Rijn Linielandschap

In het gebied tussen Zeist, Odijk, Houten, Utrecht, De Bilt en Bunnik werken we de komende jaren aan uiteenlopende projecten voor recreatie, natuur, cultuurhistorie, klimaatadaptatie en nieuwe landbouw. Werktitel van dit project is Kromme Rijn Linielandschap. Dit groene gebied draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van omwonenden en is daarom belangrijk bij de verstedelijking van onze regio

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Een nieuwe gebiedssamenwerking tussen overheden, organisaties die het terrein beheren, grondeigenaren, landbouwondernemers en -organisaties en bewonersverenigingen.
- Laaghangend fruit, zoals:
  - Een wandelverbinding langs de voormalige tankgracht en nieuwe wandelmogelijkheden tussen nieuwe verstedelijkingskernen en het buitengebied.
  - Nieuwe mogelijkheden om barrières in het gebied te kruisen (A12, A27, A28 spoor, N225)
  - Nieuwe recreatiemogelijkheden in het gebied rondom Fort Vechten en het Castellum, het kruispunt van de twee Unesco werelderfgoederen de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Limes en de Kromme Rijn.
- Waterberging in multifunctionele plassen en groengebieden.
- Projecten die de relatie tussen bewoners en boeren versterken.
- Ondersteuning van nieuwe concepten en verdienmodellen binnen de landbouw, zoals voedselbossen en agroforestry.

C2. Parklandschap Maarschalkerweerd

Het gebied Maarschalkerweerd gaan we herinrichten tot parklandschap: een groen gebied voor recreatie en bewegen. Hiermee versterken we eveneens de groene verbinding met landgoederen. We doen dat onder meer door nieuw groen aan te leggen. Ook versterken we het wandel- en fietsnetwerk met nieuwe bruggen over de Kromme Rijn en we slechten andere barrières. Hiernaast willen we de vier Lunetten van Unesco Werelderfgoed de Nieuwe Hollandse Waterlinie opknappen, de cultuurhistorische structuur toegankelijk maken en we starten met projecten die bewoners verleiden om te gaan sport en bewegen. Samen met sportorganisaties werken we aan een open sportcampus en het ‘doorwaadbaar’ maken van de sportparken.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Groene uitlopers die de verbinding tussen stad en regio verbeteren.
- Toename van sportdeelname en bewegen, toename van gezondheid.
- Gerichte samenwerking met sportorganisaties, onderwijs en maatschappelijke functies.

C3. Hollandse IJssel Oost

In dit gebied streven we naar een groenblauwe buffer, om balans te brengen in de stedelijke ontwikkeling in de omgeving. Er liggen verschillende opgaven in dit gebied: denk aan water-, bos-, natuur- en energie-opgaven. Door deze integraal en gezamenlijk aan te pakken, laten we in één verhaal zien hoe groen mee kan groeien met verstedelijking.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Een langetermijn ontwikkelperspectief, gericht op het realiseren van onderdelen op de korte termijn.
- Een groen, recreatief toegankelijk, toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig landschap; een gezond woon- en leefklimaat voor bewoners; duurzame en rendabele landbouw.
- Een duurzame, klimaatrobuuste, ecologische en recreatieve Hollandse IJssel; een uitloopgebied voor toekomstige bewoners van de in- en uitbreidings-opgaven in IJsselstein, Nieuwegein en eventueel Rijnenburg.

3.

Opgavegerichte aanpak

C4. Groene recreatie voor iedereen dichtbij (rondom Amersfoort)

Onderzoek laat zien: groen maakt mensen gezond. Groen vermindert stress, verbetert het concentratievermogen en stimuleert beweging en sociale interactie. We willen zoveel mogelijk mensen laten profiteren van deze positieve effecten. Daarom zetten we in Amersfoort stevig in op meer en beter groen in wijken en het buitengebied. We besteden hierbij extra aandacht aan kwetsbare groepen en aan mensen met een lagere sociaal-economische status. Deze inwoners hebben gemiddeld een lagere actieradius, terwijl er juist voor hen grotere gezondheidswinst is te behalen. Voor deze Regio Deal leggen we de focus op het buitengebied ten westen van de stad.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Bredere welvaart: meer en kwalitatief beter groen, dat ten goede komt aan het fysiek, mentaal en sociaal welzijn van inwoners.
- Groen Groeit Mee: verbeterde toegankelijkheid en kwaliteit van het groenblauwe netwerk in ons landelijke gebied.

C5. De Groene Fix Brigade als versneller van concrete gebiedsgerichte opgaven binnen Groen Groeit Mee

De Groene Fix Brigade combineert kennis en kunde gericht op het uitvoeren van concrete ‘Groen-Groeit-Mee’-projecten. Het gaat daarbij onder meer om kennis en kunde op onderwerpen als grondaankoop, groene baten, ecologie, landelijke en Europese subsidies, kennisuitwisseling en een optimale inzet van middelen. Primair gericht op de ondersteuning bij uitvoering, en dus niet op de planvorming en conceptontwikkeling. De Groene Fix Brigade werkt op regionaal niveau en bestaat uit experts uit de eigen regio. Overheden die werken aan deelprojecten, veelal gemeenten en waterschappen, kunnen de Brigade inschakelen om kansrijke opgaven verder te brengen.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Expertise op regionaal niveau: dit moedigt gemeenten aan om groene initiatieven te nemen en niet terug te schrikken voor de eventuele complexiteit. Dit speelt met name bij kleinere gemeenten.
- Specialistische kennis komt breed beschikbaar; initiatiefnemers op het gebied van ‘Groen-Groeit-Mee’-projecten leren van ervaringen elders in de regio.
- We kunnen bewoners, bedrijven, boeren en organisaties al direct tijdens de planvorming en conceptontwikkeling betrekken.

C6. De Roode Haan

In gebied de Roode Haan werken we aan het verbeteren van recreatieve mogelijkheden en aan de landschappelijke kwaliteit in het algemeen. Onder dit project valt ook het vergroten van de manier waarop inwoners de cultuurhistorie van de Grebbelinie kunnen beleven. De Roode Haan biedt een mooie kans om het groen rond Veenendaal te verbinden. De ontwikkeling van dit gebied werkt als katalysator en versnelt andere processen op het gebied van groen, waterberging en biodiversiteit, in samenhang met stedelijke ontwikkelingen. Groen groeit mee met de stedelijke groei!

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Goed ontsloten en aantrekkelijk groen gebied waar wandelaars en fietsers kunnen recreëren.
- Verbonden gebieden die de biodiversiteit, klimaatadaptatie en waterberging kunnen verrijken.
- Meer verbindingen tussen natuur en cultuur in de nabijheid van bestaande en nieuwe verstedelijking.
- Betere gezondheid van inwoners door de positieve invloeden van de natuur op het welzijn van mensen en meer mogelijkheden om in de directe omgeving te bewegen.

3.

Opgavegerichte aanpak

C7. Langs Eem en Spoor/ Soesterkwartier

Langs Eem en Spoor (LEeS) is een uniek gebied met een rijk verleden. Het is ook een gebied met braakliggende terreinen, versleten bedrijfsbebouwing en hinderlijke barrières. De Amersfoortse woonwijk Soesterkwartier ligt in het midden hiervan. We willen deze gebieden in samenhang met elkaar ontwikkelen en daarmee iets buitengewoons toevoegen aan de stad. In LEeS combineren we hoog- en laagbouw, wonen en werken, winkelen en recreëren. Zo creëren we een stadsgebied dat aantrekkelijk is om doorheen te slenteren, om te ontdekken en om in te wonen en te werken. We stellen hiervoor een integraal ruimtelijk plan op met aandacht voor behoud van de eigen identiteit van de deelgebieden binnen dit project. Zo verbeteren we de leefomgeving van mensen en maken we tegelijkertijd snelheid met het realiseren van nieuwe woningen en voorzieningen.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Woonruimte voor een grote verscheidenheid aan doelgroepen: starters, jongeren, ouderen en gezinnen met een voorkeur voor een stedelijk, levendig woonmilieu.
- Groen - waaronder de Groengordel - groeit mee bij de ontwikkeling van de deelgebieden; groene inrichting van de pleinen.
- Betere maatschappelijke voorzieningen om het gebied van ontmoeten, activiteiten, winkelen, kunst en cultuur.
- Ruimte voor stedelijke vormen van werken die goed samengaan met wonen. Denk aan werk dat kleinschalig, kennisintensief en/of ambachtelijk is, met een beperkte logistiek en werkgebouwen met voldoende ruimtelijke kwaliteit.
- Een gezonde leefomgeving waarin voetgangers en fietsers het belangrijkste zijn, wie kiezen voor ‘actieve mobiliteit’.
- Goede verbindingen en samenhang met omliggende wijken op het gebied van winkelen en onderwijs.
- Een Digital Twin voor bewonersparticipatie en voor de integrale benadering van de thema’s.

3.3.2 Cluster D.

Cluster D.

Projecten in stedelijk gebied

3.

Opgavegerichte aanpak

D1. Groen in en rond de stad

In de Regio Utrecht zijn al veel initiatieven om de stedelijke omgeving te vergroenen. Wat vaak nog ontbreekt is aandacht voor de verbinding tussen al deze initiatieven. Met ‘Groen in en rond de stad’ brengen we hier verandering in. We doen dit aan de hand van een vernieuwende manier van samenwerking en kruisbestuiving: we zorgen voor een krachtige community van inwonersgroepen waarin ook beleids- en kennisprofessionals participeren.

Bij deze manier van werken streven we naar (blijvende) betrokkenheid van verschillende stakeholders, bewonersgroepen, bedrijven en onderzoeksinstellingen. Bij ruimtelijke ingrepen nemen we ook sociale en psychologische aspecten mee, waarbij bewustwording, kennisoverdracht en experimenten cruciaal zijn om te leren en om een gezond (lokaal) ecosysteem te ontwikkelen. Dit doen we datagedreven: hoe krijgen we beter inzicht in de huidige situatie en trends? Bijvoorbeeld door slimme monitoring met sensoren, een boswachter in de wijk en door onderzoek en kennis over veranderend gedrag en lifestyle.

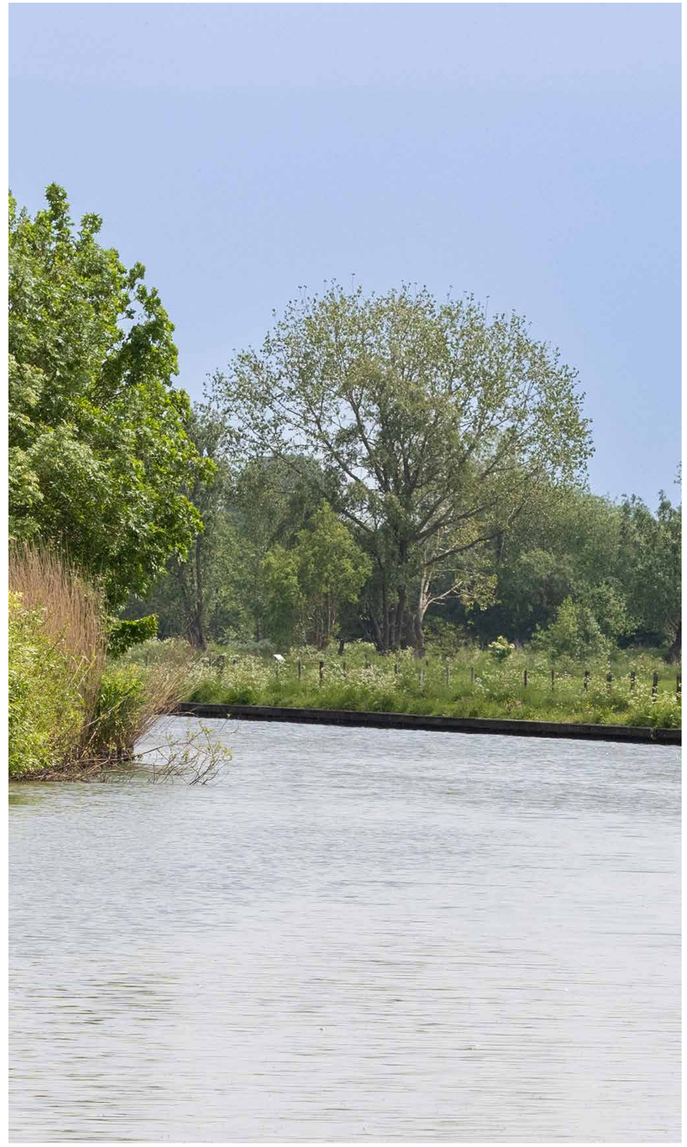
Meer groen in de stad en een betere verbinding tussen stedelijk groen en het groen in de omgeving bieden concrete mogelijkheden voor een gezonder (stedelijk) leven. We werken aan drempelloze overgangen: zo verkleinen we de mentale en fysieke afstand tot groen die bewoners ervaren.

Daarnaast ontwikkelen we nieuwe activiteiten die voor alle projecten van meerwaarde zijn. We werken bijvoorbeeld aan betere afwatering, hergebruik van regenwater via de regenton en een onderzoek naar de mogelijke verbetering van de mentale gezondheid van de inwoners door deze projecten.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

Projecten en initiatiefnemers die onderdeel uitmaken van dit spoor en elkaar versterken zijn:

- Heuvelrugtuinen (en andere tuinen elders in de provincie), NMU.
- Duurzame Daken, NMU.
- Pientere Tuinen, provincie Utrecht, WeCity.
- Gezond Groen bij de voordeur, Staatsbosbeheer.
- Groen aan de buurt, IVN, LEU, NMU, provincie Utrecht.
- Gezondheid en leefomgeving (programma GezondIn), Pharos en platform 31.
- Klimaatklaar: hét online platform voor samenwerken aan klimaatadaptatie, Netwerk Water & Klimaat.
- Wijkaanpak met inwoners in Bunnik, Netwerk Water & Klimaat.
- Fort Ruigenhoek als klimaatfort (Netwerk Water & Klimaat).

3.

Opgavegerichte aanpak

D2. Gezond en natuurinclusief verduurzamen

Deze pilot is gericht op het ontwikkelen van praktische, innovatieve werkwijzen en richtlijnen om bestaande woningen sneller en natuurinclusief te kunnen isoleren/verduurzamen. We doen dit samen met verschillende partijen, onder wie bewoners zelf.
Deze pilot levert ervaringen op die nationaal ingezet kunnen worden, aangezien knelpunten bij het sneller en natuurinclusief verduurzamen van woningen in elke wijk en in elke gemeente in Nederland spelen.
Belangrijke randvoorwaarden: de maatregelen moeten kunnen rekenen op draagvlak bij bewoners, uitvoerbaar (haalbaar en betaalbaar) zijn, tot meetbare resultaten leiden en in andere wijken herhaalbaar zijn.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Overzicht van nieuwe en bestaande werkwijzen om patstellingen in energietransitie/verduurzaming en natuurbescherming op te lossen.
- Praktische uitwerkingen voor gebiedsgerichte ontheffingen (op de Wnb) gekoppeld aan plannen voor soortenmanagement bij uitvoering van isolatiemaatregelen.
- Koppeling met het nationale isolatieplan versterken.
- Praktische werkwijzen en richtlijnen waarmee we isolatiemaatregelen in de bestaande bouw op een gezonde en natuurinclusieve manier kunnen uitvoeren. Onderdeel hiervan is voorzien in vervangende verblijfplaatsen voor soorten die door de isolatiemaatregelen verjaagd worden (vleermuizen, huismussen, gierzwaluwen) en het verbeteren van openbaar en particulier groen.

D3. Binnenstedelijke inbreiding (verdichten) en aanjagen brede welvaart

Met binnenstedelijke inbreiding vergroten we onze woningvoorraad zonder dat dit ten koste gaat van groene buitengebieden. We verbeteren tegelijkertijd de brede welvaart van bewoners door hierbij te focussen op een gezonde, vitale en groene leefomgeving waar sociale cohesie, sociale veiligheid, voorzieningen, bereikbaarheid en inclusiviteit de uitgangspunten zijn. Andere aspecten die we bij deze aanpak meenemen zijn klimaatadaptatie, versterken van de biodiversiteit en product- en procesinnovatie.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Inventarisatie (scan) van oplossingsrichtingen voor binnenstedelijke inbreiding.
- Woningcorporaties kunnen het aantal woningen in naoorlogse wijken laten toenemen met gemiddeld 25%.

3.3.3 Cluster E.

Cluster E.

Circulaire economie en duurzame werklocaties

3.

Opgavegerichte aanpak

E1. Circulaire Innovatie Utrechtse (Maak)Bedrijven

Met dit programma werken we aan een energieneutrale, afvalvrije en duurzame economie en leveren we een substantiële bijdrage aan een meer circulaire (maak)industrie in de Regio Utrecht. We ondersteunen met dit programma regionale (maak)bedrijven bij het behalen van hun circulaire ambities.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Inventarisatie van de meest impactvolle circulaire bedrijfsprocessen binnen de regionale (maak) industrie.
- We activeren 50 regionale (maak)bedrijven, helpen 30 tot 40 bedrijven verder op weg en begeleiden 20 impactvolle (maak)bedrijven bij het doorontwikkelen van circulaire plannen. Het Stimuleringsfonds biedt 8 tot 10 bedrijven additionele financiering.

E2. Toekomstbestendige Utrechtse Bedrijventerreinen

Met dit project werken we aan toekomstbestendige bedrijventerreinen. Terreinen die een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van onze ambities op het gebied van energie, klimaat en circulaire transities. Hiermee vergroten we de aantrekkelijkheid van onze regio voor bedrijven en verankeren we bestaande bedrijvigheid, halen we nieuwe bedrijvigheid naar deze regio en versterken we onze exportpositie.

Het project bestaat uit twee werkpakketten. Werkpakket 1 is gericht op het realiseren van organisatiegraad, vergroening, duurzame mobiliteit en intensivering (inbreiding gekoppeld aan de woningbouwopgave). Een goede organisatiegraad op een lokaal terrein is een voorwaarde voor het realiseren van de brede opgave. We werken aan veiligheid op de terreinen, vergroening en leefbaarheid en aan logistieke oplossingen die de bereikbaarheid van het terrein verbeteren. Een regionaal kennisprogramma draagt hieraan bij.

Met werkpakket 2 ondersteunen we bedrijventerreinen bij het versnellen van de energietransitie en het toekomstbestendig maken, bijvoorbeeld door een Smart Energy Hub en concrete inbreidingsprojecten te realiseren.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Op zestien bedrijventerreinen in de regio wordt gewerkt aan verbetering van de organisatiegraad.
- Op twee bedrijventerreinen is een start gemaakt met circulair ondernemen.
- Op minimaal vijf bedrijventerreinen hebben onderzoeken plaatsgevonden naar opwek en transport van duurzame energie. De eerste stappen naar uitvoering voor opwek van nieuwe energie zijn gezet in de vorm van smart grids en zon-pv op bedrijfsdaken.

3.

Opgavegerichte aanpak

E3. Circulaire Ambachtscentra provincie Utrecht

Een Circulair Ambachtscentrum (hierna CA) combineert de functies van een milieustraat, kringloopwinkel, reparatiewerkplaats en onderwijs. Spullen en materialen blijven dankzij een CA langer in omloop en belanden niet onnodig op de stort. Binnen onze regio lopen al enkele initiatieven en projecten op dit gebied.
Het economische, sociale én ecologische karakter van CA's draagt in hoge mate bij aan de kwaliteit van wonen, leven en werken in de regio. Bij de ontwikkeling van een CA lopen gemeenten en initiatiefnemers echter tegen verschillende vraagstukken aan. Met dit project willen we het concept Circulaire Ambachtscentra een flinke boost geven.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Uitgebreid regionaal strategisch 'ketenonderzoek consumptiegoederen' inclusief regionaal haalbaarheidsonderzoek en adviesrapport voor een regionaal plan van aanpak.
- Lopende pilots en experimenten zijn breder inzetbaar (opschaling).
- Een regionale bijdrage aan lokale juridische vraagstukken (flexibilisering bestemmingsplannen, einde-afvalstatus)
- En als vervolg: advies hoe we milieustraten regionaal kunnen transformeren naar Circulaire Ambachtshubs en logistieke grondstoffenclusters.

3.

Opgavegerichte aanpak

3.4 Module: Leren van en voortbouwen op aanpak Vitale Wijken

Vitale Wijken zijn wijken waar een cumulatie van problematiek heeft geleid tot een structurele achterstand van bewoners, met name op het gebied van gezondheid en sociaal-economische kansen. Ook de fysieke leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid zijn hier aandachtspunten. De urgentie om deze achterstanden weg te werken is groot: in deze wijken ligt de levensverwachting en goed ervaren gezondheid beduidend lager dan in andere wijken. Er is relatief vaak sprake van een ongezonde levensstijl, alcohol- en drugsgebruik, depressiviteit en eenzaamheid.

Voorbeelden: de gemiddelde levensverwachting in gezonde levensjaren in Overvecht is 60 jaar, in de aangrenzende wijk Noordoost 72 jaar. Groeikern Nieuwegein vergrijst snel en het aantal gezondheidsproblemen stijgt evenredig mee. Dit resulteert in de laagst gemiddeld ervaren gezondheid van de U16. In Vollenhove voldoet 40% van de bewoners niet aan de norm van voldoende gezond bewegen.

Doel van deze module is een betere gezondheid - in de brede zin van het woord - en het verbeteren van de leefomgeving van deze inwoners, zodat zij gezonder en gelukkiger oud kunnen worden en meer gelijke sociaal-economische kansen krijgen. Centraal staat het verkleinen van achterstanden in de wijken Overvecht (Utrecht), Vollenhove (Zeist), Centrale As (Nieuwegein) en het Soesterkwartier (Amersfoort). We willen hier werken aan een verbeterde gezondheid en een gezonde leefomgeving door onder andere:

- Versterken van de samenwerking tussen de 0e en de 1e lijn (bijvoorbeeld met gezondheidscafé's).
- Sociaal renoveren in complexen waar dit erg nodig is, gericht op gezond leven, met hulpverlening waar nodig.
- Samenwerking tussen diverse partijen met als inzet ontmoetingen en meer mogelijkheden om te bewegen en laagdrempelig te sporten. Hierbij ook vrijwilligers opleiden en betrekken.
- Inzet op een kansrijke start, onderwijs en bestaanszekerheid en meedoen naar vermogen. Perspectief bieden aan de jeugd, ook op werk en bewoners mee laten doen naar vermogen.

Sinds (medio) 2020 loopt er al een Regio Deal Vitale Wijken (3e tranche) waarin deze integrale aanpak is verankerd. Tegelijkertijd is nu al duidelijk dat de gezamenlijke aanpak van het Rijk en de gemeenten de termijn van de Regio Deal Vitale Wijken (tot en met 2025) overstijgt. De achterstanden zijn dermate groot en complex dat deze niet in vijf jaar zijn weggewerkt. Dit vraagt een lange adem. We zetten in deze propositie dan ook in op verdere ondersteuning, aanvullend op de huidige Regio Deal.

Veel projecten binnen deze propositie richten zich op het voorkómen van problemen door de groei van de regio. Deze module richt zich volledig op het hier en nu. De problemen in deze wijken zijn er nú en moeten we nú aanpakken om te voorkomen dat de inwoners nog verder achterop raken.

De aanpak van de Vitale Wijken levert lessen en ervaringen op die ook toepasbaar zijn in andere gemeenten met wijken die vragen om een structurele, integrale aanpak om de leefbaarheid en het toekomst-perspectief van de bewoners te verbeteren, zowel binnen als buiten de Regio Utrecht. We zoeken dan ook nadrukkelijk de synergie en nemen het onderwerp Regio Deal Vitale Wijken daarom – als aparte module – op in deze Regio Deal.

Inhoudelijk draait het om de volgende aspecten:

- We willen proactief leren van de ervaringen en lessen die vanuit Vitale Wijken in de genoemde wijken zijn en worden opgedaan.
- We breiden (op korte termijn) deze module – ook richting het Rijk – graag uit met de wijk Soesterkwartier (Amersfoort). Hier loopt inmiddels een soortgelijke aanpak, met steun van de provincie Utrecht.
- We starten binnen 2 jaar graag met enkele aanvullende projecten in de genoemde wijken. We hebben de problemen met de huidige middelen nog niet voldoende kunnen wegnemen. Tot die tijd zetten we de uitvoering van de bestaande initiatieven centraal.

3.

Opgavegerichte aanpak

Gezien het specifieke karakter van de Vitale Wijken binnen deze propositie is maatwerk op zijn plek. We kunnen de komende jaren nog vooruit met de lopende Regio Deal Vitale Wijken, maar we zien ook kansen om de aanpak te verdiepen en te verlengen.

We geven in deze propositie daarom nog geen concrete uitwerking van de mogelijke invulling van de projecten. Dit willen we graag in de komende jaren uitwerken met het Rijk en partners in de wijken, in de fase van co-creatie van de nieuwe Regio Deal. Vanuit de regio zijn er aanvullend op de Regio Deal Vitale Wijken middelen beschikbaar voor intensivering en verlenging van de inzet in de Vitale Wijken door cofinanciering.

3.

Opgavegerichte aanpak

3.5 Verbindende thema's: participatie/ data en kennis/monitoring/human capital

Naast de projecten die aan een van de twee sporen zijn gekoppeld, hebben we ook projectvoorstellen in voorbereiding die deze twee sporen verbinden. Daarnaast zijn er voorstellen in voorbereiding die thema's concretiseren, zoals monitoring en participatie, met behulp van innovatieve methoden als digital twinning en VR-technieken. Deze projecten dragen als leercases bij aan het voorspelbaar verbeteren van de gezondheid en de gezonde leefomgeving.
De Regio Utrecht kent een groot spanningsveld tussen enerzijds het verbeteren van de gezondheid en het terugdringen van gezondheidsverschillen tussen wijken en anderzijds de ambities op het gebied van nieuwbouw, de woningbouwopgave en de energietransitie. Een gezonde groene omgeving, ruimte voor verdichting in stedelijk gebied en data (digital twin) spelen hierbij een belangrijke rol.

De uitdaging zit met name in de (complexe) samenhang en de beperkte ruimte. Met de Data- en KennisHub Gezond Stedelijk Leven maken we een koppeling tussen gezondheid en een gezonde leefomgeving.

3.5.1 Gereedschapskist Groene Gezonde Gebiedsontwikkeling (4G)

Doel van dit project is een betere verankering, weging en monitoring van gezondheid, welzijn en vergroening in toekomstige gebiedsontwikkelingen.

We ontwikkelen hiervoor een 'Gereedschapskist Groene Gezonde Gebiedsontwikkeling' (4G) die bestaat uit vier instrumenten:

- Verkenner: overzicht van interventies om gezonde gebieden te ontwikkelen.
- Planner: (door)ontwikkeling van rekeninstrumenten om de effecten van scenario's door te rekenen, zoals de Groene Batenplanner, om de maatschappelijke baten van groen op gezondheid door te rekenen en de toepassing van gedragsmodellen in digital twins.
- Evaluator: (door)ontwikkeling van methodieken die het mogelijk maken geïmplementeerde interventies eenvoudig te monitoren en evalueren.
- Versneller: scheppen van randvoorwaarden om de opschaling van verkenner, planner en evaluator mogelijk maken en deze producten structureel te verankeren.

We ontwikkelen de gereedschapskist in twee à drie living labs (wijken waar (her)ontwerp plaatsvindt) met relevante stakeholders zoals bouwers, kennisdragers, overheden en inwoners.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- We leren samen welke interventies voorhanden zijn, hoe je de verwachte (kosten)effecten op gezondheid en welzijn inzichtelijk maakt en hoe je eenvoudig meet of je de ambities realiseert.

3.5.2 Participatie met inzet van digitalisering en innovatie d.m.v. digital twinning

Op geodata gebaseerde producten en diensten spelen een belangrijke rol bij het omgaan met de complexe stedenbouwkundige vraagstukken waar we in de Regio Utrecht voor staan. Gedetailleerde data over de boven- en ondergrond dragen bij aan het identificeren van kansen en bedreigingen. Met dit project vertalen we fysieke leefomgeving naar een digitaal model, een zogeheten digital twin. In deze digital twin verwerken we de data over de boven- en ondergrond om een realistische 3D-weergave van de fysieke leefomgeving te kunnen creëren.

De kracht van deze 3D-omgeving is dat we projecten en thema's integraal en in samenhang met elkaar in beeld kunnen brengen. Waar we thema's nu nog vaak individueel en los van elkaar onderzoeken, maakt een digital twin integraal analyseren mogelijk. Daarmee draagt het bij aan het oplossen van complexe stedenbouwkundige opgaven, die vragen om integrale analyse en keuzes die integraal onderzocht en gemaakt worden.

3.

Opgavegerichte aanpak

Realistische 3D visualisaties maken bovendien participatie met belanghebbenden efficiënter en effectiever. Een beeld zegt immers meer dan duizend woorden, spreekt tot de verbeelding en is herkenbaar.

Digital twinning levert waardevolle informatie op voor verschillende belanghebbenden, zoals stedenbouwers, projectontwikkelaars en adviesbureaus. Het stelt hen in staat effectievere keuzes te maken en het effect van deze keuzes beter en datagedreven te onderbouwen. Op deze wijze wordt gezamenlijk gewerkt aan opgaven op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid, klimaatadaptatie en vergroening, waarbij alles samenkomt in de digital twin

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- Geselecteerde projecten dragen als voorbeeldcases bij aan het voorspelbaar verbeteren van de gezondheid en de gezonde duurzame leefomgeving van burgers. Bij elk project testen of implementeren we de meest passende innovaties en digital-twin-onderdelen. De beste resultaten zijn bruikbaar voor elke wijk- of gebiedsontwikkeling in Nederland.
- Een 3D-visualisatie/digital twin die maatschappelijke opgaven integraal en in samenhang met elkaar inzichtelijk maakt. Aanvullend ontwikkelen we met de nieuwe VR- en AR-technieken innovatieve participatietrajecten die de betrokkenheid van inwoners vergroot.
- Bij de uitrol zullen we deze nieuwe technieken in zoveel mogelijk projecten binnen deze Regio Deal toepassen en doorontwikkelen.

3.5.3 Learning communities groene gezonde leefomgeving

In gebieden die we (her)ontwikkelen zetten we in op 'learning communities groene en gezonde leefomgeving'. We ontwikkelen die communities vanuit de publiek-private samenwerking DKH-GSL en in verbinding met het bredere Earth-Valley-netwerk en de HHU. Dit project kunnen we Regio-Deal-breed inzetten.

Concrete resultaten 2023-2025 en later

- We organiseren bewustwordingscampagnes, netwerksessies, werkbezoeken, trainingen en testbijeenkomsten in twee à drie (her)ontwikkelingsgebieden, oftewel 'living labs'.
- Publieke en private partijen, kennisinstellingen en inwoners leren meer van en met elkaar in een multiple-helix-benadering, waardoor we gebieden uiteindelijk sneller en hoogwaardiger groen én gezond kunnen inrichten.
- Inzichten, formats en praktijken verspreiden we actief in het Regio-Deal-netwerk. Dit versterkt de onderlinge samenwerking in de Regio Deal. Gaandeweg kunnen we ook krachtige en duurzame learning communities ontwikkelen in gebieden buiten de scope van dit voorstel.

4.

Organisatie en samenwerking (incl. governance)

Gevolgde aanpak tijdens voorbereidingsfase
Vanuit een klein en slagvaardig programmateam zijn vele personen en organisaties uit de hele regio betrokken. Gezamenlijk hebben zij de focus en hoofdlijnen van het programma verder vormgegeven en geconcretiseerd met feitelijke projectvoorstellen. Daarbij is nauw samengewerkt met de in de regio actieve samenwerkingsorganisaties, zoals de HHU, de DKH-GSL, Earth Valley en de programmaorganisatie voor Groen Groeit Mee.

Voor de fase van voorbereiding van deze propositie is een stuurgroep ingesteld onder voorzitterschap van de provincie Utrecht en met deelname vanuit de betrokken regio's. Verder is een adviesgroep met vertegenwoordigers vanuit maatschappelijke partners, onderwijs en kennisinstellingen, zorg, ondernemers, ROM Utrecht en natuur- en milieuorganisaties betrokken geweest bij de voorbereiding op de Regio Deal.

Zoals uit het overzicht van betrokken partijen (en de Letters of Support) blijkt, wordt de Regio-Deal-aanvraag dan ook breed gesteund door diverse partijen en samenwerkingsverbanden uit de verschillende O's (onderwijs, ondernemers, overheden en ngo's (samenwerkende natuur- en milieuorganisatie, ofwel de Oostbroekorganisaties)).

Organisatie en aansturing voor de volgende fase
We bouwen voor de volgende fase van 'dealmaking' en daarna in de uitvoering zoveel mogelijk voort op de aanpak die we tijdens de voorbereiding hebben gevolgd: we benutten bestaande samenwerkingsverbanden en leggen verbindingen tussen domeinen. Daarbij wordt de projectorganisatie en de stuurgroep doorontwikkeld, zoals hieronder toegelicht.
We hebben gemerkt dat partijen die elkaar normaliter niet vaak ontmoeten, interessante dwarsverbanden hebben gelegd. Dat geeft energie en zorgt voor synergie.

Uitgangspunten
- Voor de uitwerking van de governancestructuur maken we gebruik van de lessen vanuit het Regio Deal Lab Governance.
- We verankeren de publiek-private samenwerking in de wijze van organiseren en besturen.
- We benutten én versterken bestaande governancestructuren en arrangementen (zoals de HHU, DKH-GSL, GGM, et cetera).
- De wijze van organiseren stimuleert versnelling in uitvoering en delen van kennis.
- We werken gefaseerd en gestructureerd toe naar de uitvoeringsfase en betrekken het Rijk via de Dealmaker en departementale contactpersonen actief bij het vervolg.
- Participatie van inwoners en andere stakeholders vindt grotendeels plaats via gebiedsgerichte en wijkgerichte projecten.

Programmaorganisatie
De programmaorganisatie voor de volgende fase bestaat uit een programmamanager, twee inhoudelijk coördinatoren (voor elk spoor één) en één coördinator voor de thema's (participatie, data en kennis, monitoring en communicatie). De coördinatoren zijn daarbij de 'linking pins' die zorgen voor verbinding met de bestaande samenwerkingsverbanden. Daarnaast bestaat het team uit een programmasecretaris en een contactpersoon voor financiën en control.

Personen van de deelnemende organisaties en samenwerkingsverbanden zullen veel taken in deeltijd uitvoeren. In praktische zin hebben we afgesproken dat de coördinatie van de uitvoering – inclusief het penvoerderschap en de kassiersfunctie – bij de provincie Utrecht ligt.

Integraliteit bevorderen we vanuit een programmatische, grotendeels gebiedsgerichte aanpak. We leren en experimenteren in concrete toepassingsgerichte projecten. Daarbij werken we toe naar doorontwikkeling en opschaling. Het uitwisselen van kennis en ervaringen tussen de twee sporen 'gezondheid' en 'groene en gezonde leefomgeving' zorgt voor synergie.

Ambtelijk opdrachtgeversoverleg
Als direct aanspreekpunt voor de programmamanager en het team werken we met een coördinerende ambtelijke opdrachtgever, de directeur/concernmanager

4.

Organisatie en samenwerking (incl. governance)

Stedelijke Leefomgeving (Martie Meijer) van de provincie Utrecht. Verder starten we een tweemaandelijks overleg met vertegenwoordigers op directieniveau vanuit de betrokken regio's en de directeur van de ROM Utrecht.

Stuurgroep met maatschappelijke partners
De huidige stuurgroep vormen we om naar een stuurgroep op bestuurlijk niveau met partners uit het onderwijs en onderzoek, ondernemers en natuur- en milieuorganisaties. Daarmee hebben we een multi-helix-stuurgroep die past bij de brede opgaven waar we - in het kader van het versterken van de brede welvaart - met zijn allen aan werken. De taken en bevoegdheden werken we in de volgende fase verder uit. Bestuurlijke drukte beperken we door slimme verbindingen te leggen tussen deelnemers aan deze stuurgroep en bestaande overlegstructuren en samenwerkingsverbanden

Samenstelling stuurgroep
De samenstelling van de stuurgroep passen we aan na een 'go' van het Rijk op de Regio Deals. Voornemen is om de huidige stuurgroep op bestuurlijk niveau te vormen en aan te vullen met vertegenwoordigers vanuit de triple helix en ngo's, zodat we komen tot een 'multi-helix'-samenstelling. Omdat het geografische gebied en daarmee de bestuurlijke partners in deze Regio-Deal-aanvraag groot is, werken we met 'linking pins' naar regio's en samenwerkende organisaties en clusters.

We denken op dit moment aan de volgende samenstelling:
- **Voorzitter:** gedeputeerde van de provincie Utrecht

Vanuit de overheden (naast de provincie/zie voorzitter):
- Een wethouder namens elk van de betrokken regio's en een bestuurder namens de waterschappen (maximaal 5 vertegenwoordigers)

Vanuit onderwijs en onderzoek (kennisinstellingen):
- Bestuurder UMCU
- Bestuurder Hogeschool Utrecht of Universiteit Utrecht

Vanuit de ondernemers:
- Vertegenwoordiger vanuit de Economic Board Utrecht (EBU)

Vanuit de samenwerkende natuur- en milieuorganisaties:
- Directeur NMU, namens de Oostbroekorganisaties

5.

Financiën

5.1 Vragen aan het Rijk

Naast het verzoek om cofinanciering van de benodigde investeringen vraagt de regio om meedenkkracht, het delen van kennis en experimenteerruimte bij het wegnemen van optredende belemmeringen.

Voor deze Regio Deal vragen we een bijdrage van € 30 miljoen van het Rijk.

Aansluiting op Rijksbeleid/landelijke opgaven
We vragen het Rijk om in co-creatie met de regio aan deze Regio Deal te werken, zodat het bijdraagt aan regionale en landelijke opgaven. We sluiten aan bij de NOVI/NOVEX en daaraan verbonden opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van natuur, wonen, slim ruimtegebruik, klimaat, energie, circulaire economie en digitalisering. Verder dragen we bij aan opgaven uit het programma Mooi Nederland en het Integraal Zorgakkoord. Op deze manier snijdt het mes aan twee kanten.

5.2 Aanbod vanuit de regio

Om de ambitie te kunnen realiseren is een samenhangend pakket van investeringen nodig.

Als samenwerkende overheden geven wij hierbij de intentie af dat wij zorgdragen voor minimaal eenzelfde bedrag vanuit de regio als cofinanciering. Deze bijdrage is grotendeels gekoppeld aan de projecten die we met de middelen uit de Regio Deal willen uitvoeren. Aan elk van die projecten hebben we zelf de voorwaarde verbonden van cofinanciering.

In de volgende fase willen we gezamenlijk met het Rijk per spoor, module en thema tot concretere afspraken komen over de projecten, Rijksbijdrage en regionale financiering. Uitgaande van een bijdrage van het Rijk van € 30 mln. en minimaal een gelijk bedrag aan regionale financiering zetten we hierbij in op de volgende verdeling over de sporen, module en thema's (waarbij we ervan uitgaan dat er voor organisatiekosten een vast percentage uit de Regio Deal beschikbaar komt):

- Gezonde mensen 30 tot 35%
- Groene en Gezonde Leefomgeving 30 tot 35%
- Leren van en voortbouwen op Vitale Wijken 20 tot 25%
- Verbindende thema's ca. 10%

Daarbij zal de provincie, gekoppeld aan verschillende projecten, relatief gezien een forse bijdrage leveren. Gemeenten verwachten de cofinanciering te kunnen leveren gekoppeld aan projecten op wijk- en gebiedsniveau die spelen binnen die gemeente. Daarnaast zijn de andere partijen uit de multi helix op projectbasis veelal bereid om ook een eigen bijdrage te leveren, in elk geval 'in kind' maar vaak ook in geld of andere middelen met een herkenbare financiële waarde.

Om tot een 'echte deal' te komen, bespreken we graag met het Rijk en de verschillende betrokken departementen welke middelen er gekoppeld kunnen worden aan de projecten. Indien het Rijk een lager taakstellend budget beschikbaar stelt in de volgende fase van co-creatie, dan zijn de genoemde percentages voor de regio een uitgangspunt bij de nadere uitwerking van de afspraken. Met deze verdeling borgen we dat de grootste regionale opgaven integraal worden opgepakt.

In de volgende fase zullen we de colleges en raden en staten en AB-leden vanuit hun budgetrecht nog nader betrekken bij de concrete toezeggingen. Dat is nu nog niet mogelijk in verband met de onzekerheden over welke projecten waar concreet tot uitvoering komen. Wel hebben we de raads-, staten- en AB-leden geïnformeerd over deze aanvraag.

5.

Financiën

Een **doelmatige en rechtmatige besteding** van de middelen is geborgd doordat we een multi-helix-coördinatiegroep laten adviseren over de toekenning van middelen uit de projecten, ter voorbereiding op besluitvorming door de stuurgroep vanuit de overheden. Verder zal in elk geval twee keer per jaar overleg met (Rijks)partners plaatsvinden. In deze overleggen bespreken we de voortgang en kunnen we - waar nodig - afspraken bijstellen als de uitvoering achterblijft op schema of ingrijpende veranderingen in de omgeving hebben plaatsgevonden.
De 'kassiersfunctie' beleggen we bij de provincie Utrecht die zal toetsen op doel- en rechtmatigheid en op staatssteun aspecten. Via de zogenoemde SiSa-systematiek waarborgen we een effectieve en efficiënte uitvoering van deze Regio Deal. Hierbij zullen we in de P&C-cyclus van de betrokken overheden herkenbaar voor raads-, staten- en AB-leden verantwoorden hoe de middelen worden en zijn besteed.

5.3 Structurele effecten Regio Deal

Met de eenmalige investeringen vanuit de Regio Deal voor uitvoering van de projecten in de periode 2023-2026 willen we impact met structurele effecten bereiken. Daarvoor hanteren we de volgende werkwijze:

- We tonen aan de voorkant commitment door naast een Rijksbijdrage ook een soortgelijke regionale bijdrage te leveren. Daarmee hebben we eigenaarschap aan de voorkant georganiseerd.
- Sommige projecten kunnen worden afgerond in deze periode en leiden tot blijvende effecten, zoals bepaalde projecten in de fysieke omgeving of doordat er nieuwe (data)systemen zijn ontwikkeld. Voor het geval er nog aanvullend beheer, onderhoud of exploitatiekosten uit die projecten voortvloeien, spreken we af dat deze gedragen worden door partij(en) uit de regio.
- Bij sommige projecten zal met de eenmalige bijdrage iets in gang gezet worden dat navolging verdient. Mocht het bijvoorbeeld gaan om een project waarmee we vooruit lopen op structurele bekostiging, zoals soms het geval is met zogenoemde 't-2-regels' op de begroting, dan maken we op voorhand afspraken over de criteria op basis waarvan besloten wordt of iets succesvol is en onder welke voorwaarden het project in aanmerking komt voor een reguliere bijdrage.
- Leerervaringen op relatief kleine schaal met voorbeeldprojecten borgen we door kennis actief en breed te delen. We weten uit ervaring met de lopende Regio Deal dat dit gerichte inspanningen vraagt. De samenstelling van onze coördinatiegroep is al breed en hierin zijn ook onderwijs en kennispartijen vertegenwoordigd die hier mede zorg voor kunnen dragen. Ook via het monitor- en leerprogramma delen we actief nieuwe kennis en leerervaringen in de regio en met andere regio's (bijvoorbeeld via het netwerk vanuit BZK met de verschillende Regio-Deal-partners).
- De HHU heeft een agenda richting 2030 en is de plek waar de opgedane kennis doorontwikkeld en verspreid wordt, zowel in de regio als nationaal. De Regio Utrecht is bij uitstek het gebied waar op de terreinen gezondheid en leefomgeving instellingen gevestigd zijn die landelijk werken en landelijk leidend zijn op dit vakgebied (zowel qua gezondheid als qua 'aardwetenschappen').
- We bouwen voort op de bevindingen uit het Rli rapport Natuurinclusief Nederland over de koppeling tussen natuur en gezondheid en geven hier verdieping aan. Verder dragen we met de Regio Deal met concrete voorbeeldprojecten bij aan grote opgaven op het gebied van biodiversiteit en klimaat.
- Waar kleinschalige innovaties via bijvoorbeeld Europese subsidies tot opschaling en implementatie kunnen komen, zullen we die projecten voor beoordeling daar voorleggen.
- We vragen vanuit de Regio Deal geen middelen aan voor zaken die thuishoren in andere investeringsprogramma's, zoals het MIRT en programma's voor de Leefomgeving. Wel kan de Regio Deal zorgen voor versnelling qua organisatie en voorbeeldprojecten en input leveren voor de zogenoemde RIA (de Regionale Investerings Agenda, zoals genoemd in de NOVEX-brief).
- Vanuit onze governance sturen we actief op kennis delen en communiceren naar de achterbannen en naar de regio. Daarbij stellen we als onderdeel van de Regio Deal ook een communicatieplan op en vragen we aan alle projectleiders hieraan actief mee te werken.

5.

Financiën

Naast financiële aspecten speelt bij het borgen van het structureel karakter ook de inbedding in het regionale ecosysteem. De Regio Deal sluit aan op de ambities vanuit de verschillende platforms en gremia, van Economic Board tot overleg Groene partijen. Daarbij zal in overleg met de overheden gezorgd kunnen worden voor stimulerend en ondersteunend flankerend beleid. Tot slot is structurele opvolging van kennis en ervaringen uit deze Regio Deal geborgd, doordat het naadloos aansluit bij de strategische agenda's van de overheden in dit gebied en in de missie van de Economic Board Utrecht: 'Wij maken ons sterk voor het gezonde hart van Nederland door de regionale Utrechtse economie toekomstgericht en duurzaam te versterken.'

Vanuit concrete plannen van de regio

In deze Regio Deal richten we ons primair op het bereiken van regionale ambities en daarvoor benodigde projecten en middelen. Met de verwachte groei van onze regio wordt ruimte schaars en kan gezondheid verder onder druk komen te staan. De complexe vraagstukken vragen om het leggen van verbindingen tussen de verschillende bestuurslagen en schaalniveaus en om samenwerking met multi-helix-partners. Er moet veel gebeuren en er is weinig ruimte. Daarom moeten we slim combineren en slim samenwerken. Op deze manier kunnen de verschillende overheidslagen laten zien dat zij als **één overheid** opereren.

De regionale overheden leveren met dit voorstel een samenhangende en herkenbare bijdrage aan:

- de uitdagingen op het gebied van gezondheid en de ambities uit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
- de opgaven van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI/ NOVEX) en de provinciale omgevingsvisie
- ruimte voor klimaatadaptatie (de DPRA-werkregio's) en energietransitie
- duurzaam economisch groeipotentieel
- sterke en gezonde steden en regio's
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

De Regio Deal zien we als een aanvullend instrument op bestaande programma's en regelingen bij het Rijk en de EU. We vragen vanuit deze Regio Deal geen middelen die uit programma's zoals het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) of het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), die beschikbaar zijn voor onder andere infrastructuur, wonen, energie en klimaat. Wel willen we de Regio Deal benutten voor versnelling van de samenwerking en het zoeken naar koppelkansen. Vanuit de ingezette trajecten willen we in de verdere toekomst ook bezien in hoeverre we vanuit gezamenlijke voorstellen kunnen komen tot kansrijke Europese aanvragen.

Vanuit het Rijk ligt de coördinatie voor de Regio Deals bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), maar voor ons is ook de support van andere departementen belangrijk, zoals Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), Economische Zaken en Klimaat (EZK), Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV, inclusief de minister voor Natuur en Stikstof) en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).

6.

Bijlagen - Betrokken partijen Regio Utrecht

De Regio Utrecht (provincie Utrecht en de regio's U10, Amersfoort, Gooi en Vechtstreek en het Utrechtse deel van de regio Foodvalley) doet met actieve betrokkenheid van de multi-helix-partijen uit de regio een voorstel voor een Regio Deal Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving (Regio Utrecht).

De betrokken partijen in de Regio Utrecht zijn:

Vanuit de overheden:

- Provincie Utrecht
- U10 (regio met 16 Utrechtse gemeenten, waaronder de stad Utrecht)
- Regio Amersfoort (regio met 7 Utrechtse gemeenten)
- 3 Utrechtse gemeenten die deel uitmaken van Regio Foodvalley
- Regio Gooi en Vechtstreek (onderdeel van de provincie Noord-Holland, met onder andere Hilversum)
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Vanuit de publiek-private en triple-helix-partijen:

- ROM Utrecht Region
- Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU)
- Universiteit Utrecht (UU)
- Hogeschool Utrecht (HU)
- Namens de Oostbroekorganisaties: Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU)
- VNO-NCW Midden
- Economic Board Utrecht (EBU)

Bovenstaande partijen werken samen in diverse publiek-private samenwerkingsverbanden, zoals:

- Directeuren Regio Utrecht (DRU): samenwerking op ruimtelijk-economisch gebied tussen onder andere provincie Utrecht, vertegenwoordiging vanuit gemeenten, HU, UU, EBU, ROM, UMC.
- Health Hub Utrecht (HHU): samenwerkingsverband rondom gezondheid van veertig organisaties, onder andere gemeenten en provincie Utrecht, zorgorganisaties uit de derde, tweede en eerste lijn, welzijnsorganisaties/buurtteams, kennis- en onderwijsinstellingen en Creatieve Coalitie voor gezondheid (mkb).
- Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven (DKH-GSL): samenwerkingsverband op gebied van digitalisering en kennisontwikkeling van onder andere ROM, RIVM, UU, HU, provincie, gemeente Amersfoort, UMCU, WeCity en private partijen zoals Heijmans, Mecanoo en Ballast Nedam.
- De Oostbroekorganisaties: samenwerkingsverband op het gebied van natuur en milieu van zes organisaties, te weten Natuur Milieufederatie Utrecht (NMU), Natuurmonumenten (NM), Utrechts Landschap (UL), IVN Utrecht (IVN), Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) en Staatsbosbeheer (SBB).
- Earth Valley: samenwerkingsverband op het gebied van geowetenschappen van onder andere de ROM Utrecht, gemeente Amersfoort, provincie Utrecht, ingenieursbureaus, bedrijven in de bouwketen, (geo) data en ICT-bedrijven en kennisinstellingen, zoals UU, TNO en Deltares.
- Groen Groeit Mee: samenwerkingsverband op het gebied van groene leefomgeving van de provincie Utrecht en de U10, regio Amersfoort, het Utrechtse deel van de Regio Foodvalley, de waterschappen en de Oostbroekorganisaties.
- Alliantie Cirkelregio Utrecht: netwerkorganisatie op het gebied van circulaire economie van onder andere provincie Utrecht, U10, gemeente Amersfoort, gemeente Utrecht, VNO-NCW Midden, ROM Utrecht Region, Cirkelstad, NMU en HDSR.

De regio heeft de intentie om deze samenwerkingsverbanden verder te intensiveren en structureren. Binnen de Regio Deal maken we zoveel mogelijk gebruik van deze samenwerkingsverbanden en de daarbij horende governancestructuur. Zie hiervoor ook het hoofdstuk Organisatie en samenwerking.

6.

Bijlagen - Betrokken partijen Regio Utrecht

Colofon
Deze Regio Deal is een samenwerking van bovengenoemde partijen.

Deze uitgave is tot stand gekomen met:
Inhoudelijke bijdragen: Ambtelijk projectgroep (o.l.v. Martie Meijer)
Kaart en beeldmateriaal: Enof creatieve communicatie
Procesbegeleiding: Koos de Groot en Anneke Oosterwoud (BMC)

‘Gezonde mensen in een groene en gezonde leefomgeving’ Regio Utrecht